

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

fellit. Erat em̄ vt referre est solitus tūc ho-
ra circiter sc̄da diei. Sed cū alia quoq; di-
es illa exigerat: cogitaret ⁊ faceret immi-
nēte hora ipsi⁹ diei sexta: repēte cōtingēs
oculū ita sanū cum palpebra inuenit: ac si
nunq; in eo deformitatis ac tumoris ali⁹
quid apparuisset.

Explicit liber quartus Ecclesiastice histo-
rie gentis Anglorū.

Incipit liber quintus

Ecclesiastice historie gentis Anglorū: cū
recollecta capitulorū annotatione.

Ut Didiluald successor Ludberehti ī
anachoretica vita laborās: in mari fratris
bus tempestatē orādo sedauerit.

Caplm. I.

Successit vi-
ro dñi Ludberehto in ex-
ercēda vita solitaria: quā
in insula Farne ante epi-
scopatus sui tēpora gere-
bat vir venerabilis Didiluald qui multis
annis in monasterio qđ dicitur Hripū ac-
ceptū presbyterat⁹ officii cōdignis gra-
du ipse cōsecrabat actib⁹. Cuius vt meri-
tū vel vita qualis fuerit clarescat certius
vnū eius narro miraculū quod mihi vn⁹
e fratrib⁹ ppter quos ⁊ in quib⁹ patratū est
ipse narrauit videlicet Budfrid venerabi-
lis ch̄i famulus ⁊ presbyter: qui etiā pos-
tea fratrib⁹ eiusdē ecclesie Lindissarnen-
sis: in qua est abbatis iure presuit. Venit
inquit cū duob⁹ fratrib⁹ alijs ad insulam
Farne: loqui desiderans cū reuerendiss-
imo patre Didualdo. Cūq; allocutione ei⁹
refecti: bñdictiōe petita domū redirem⁹:
ecce subito positus nobis in medio mari
interrupta est serenitas qua vehebamur:
⁊ tanta irruit tāq; fera tēpestatis hyems:
vt neq; velo neq; remigio quicq; pficere:
neq; aliud q̄ mortē sperare valerem⁹. Cū
diu multū cū vento pelagoq; frustra cer-
tantes: tandē post terga respiceremus si
forte vel ipsam de qua egressi eramus in-
sulā aliquo conamine repetere possemus
inuenimus nos vndiq; versum pari tēpe-
state preclusos: nullāq; spem nobis in no-
bis restare salutis. Ubi autē longius vi-
sum leuauimus: vidim⁹ in ipsa insula Far-

ne egressum de latibulis suis amātissimū
deo patrē Didilualdū iter nostrū inspicere.
Audito etem̄ fragore pcellarū ac feruē-
tis oceani. exierat videre quid nobis acci-
deret. Cūq; nos in labore ac desperatione
positos cerneret: flectebat genua sua ad pa-
trē dñi nostri Jesu ch̄i pro nostravita ⁊ sa-
lute precaturus. Et cū orationē cōpleret:
simul tumida equora placauit adeo: vt ces-
sante per omnia seuitia tēpestatis: secūdi
nos venti ad terras vsq; per plana maris
terga comitarent. Cūq; euadentes ad ter-
rā: nauiculā quoq; nostrā ab vndis expo-
tarem⁹: mox eadēq; nostri gratia modū
cum siluerat tēpestas redijt: ⁊ toto illo die
multū furere nō cessauit: vt palā daret in-
telligi ex modica illa que preuenerat iteri
capedo quietis: ad viri dei preces nostre
euasionis gratia donat⁹ est. Mansit itaq;
qđ idē vir dei in insula Farne. xij. annis: ibi
dēq; defunct⁹. sed in insula Lindissarnen-
si iuxta prefectorū corpora episcoporū in
ecclesia sc̄ti Petri apli sepultus est. Festa
vero sūt hec tēporib⁹ Alfridi regis qđ post
fratrē suū Ecgfridū gēti Nordāhimbros-
rū decē ⁊ octo annis presuit.

Ut episcopus Joannes mutū benedis-
cendo curauerit.

Caplm. II.

Cuius regni pncipio d̄functo Ea-
ta epo Joānes vir sc̄tū Hagus-
staldēsis ecclie p̄sulatū suscepit. d̄
q̄ plura p̄tutū miracula: qđ eū fami-
liarit nouerūt dicere solēt. ⁊ maxie vir re-
uerēdissim⁹ ac pacissim⁹ Berechtun dia-
con⁹ qđ dā ei⁹: nūc autē abbas monasterij
qđ vocat Jnderauuda: i. deoz: e q̄b⁹ aliq̄
memorie tradere p̄modū duxim⁹. Est mā-
sio qđā secretior: nemoze raro ⁊ vallo circū-
data: nō longe ab Hagustaldēsis ecclie. i.
vni⁹ ferme miliarij ⁊ dimidiū spacio iterflu-
ente Thino amne separata: habēs cimate-
riū sc̄tē Michaelis archāgeli: in q̄ vir del-
sep̄ius vbi opportunitas ardebat tēpo-
ris: ⁊ maxime in .xl. manere cū paucis: at-
q; orationib⁹ ac lectiōi quiet⁹ opam dare
p̄sueuerat. Cūq; tēpore qđā incipiēte. xl.
ibidē māsur⁹ adueniret: iussit suos q̄rere
pauperem aliquem maiore infirmitate vlt-
inopia grauātū: quē secuz habere illis die-
bus ad faciēdū elemosynā possent. Sic

em̄ semp̄ facere solebat. Erat autē in villa nō longe posita quidā adolecens mutus episcopo notus (nā sepius ante illū perci piende elyne gratiavenire p̄sueuerat) qui ne vnū quidē sermonē vnq̄ p̄fari poterat. Sed et scabiē tantā vt furfures habebat in capite: vt nil vnq̄ capilloz ei⁹ in superiori parte capitis nasci valeret. Tamen in circūitu horridi crines stare videbant. Hūc ergo adduci p̄cepit episcop⁹: et ei in cōceptis eiusdē māisionis paruū tuguriū fieri: in q̄ manēs q̄tidianaz ab eo stipendi am acciperet. Cūq̄ vna. xl. esset impleta septimana seq̄nti dominica iussit ad se itra re pauperē. ingresso linguam p̄ferre ex ore ac sibi ostēdere iussit. et apprehēdens eum signum sancte crucis lingue eius impres sit quā signatā reuocare in os et loqui illuz p̄cepit. Dicitō inquit aliq̄d verbum: dicitō gege: quod est lingua Anglorum verbum affirmandi et cōsentiendi. i. etiā. Dixit ille. statim soluto vinculo lingue q̄d iusserat. Addidit episcopus nomina literaz. Dicitō a. dixit ille a. Dicitō b. dixit ille et b. Cūq̄ singula literaz nomia dicente episcopo responderet addidit et syllabas ac verba illi dicēda p̄ponere. Et cū omnib⁹ cōsequēter responderet p̄cepit eū sententi as longiores dicere. et fecit. Neq̄ vltra cessauit tota die illa et nocte sequēte quantuz vigilare potuit vt ferūt qui presentes fue re loqui aliquid et arcana sue cogitatiois ac volūtatis quod nunq̄ antea potuit aliis ostēdere. In similitudinē illi⁹ diu claudis: qui curat⁹ ab apostolis Petro et Joanne exiliēs stetit et ambulabat: et intrauit cum illis in templū. ambulans et exiliens et laudans dominū. Gaudens nimirū vti officio pedū quo tanto tempore erat destitutus. Cuius sanitati cōgaudens episcopus p̄cepit medico etiā sanande scabre dini capitis eius curā adhibere. Fecit vt iusserat. et iuuante benedictione ac precibus antistitis nata est cū sanitate cut⁹ venuste species capilloz. Factusq̄ est iuuenis limpidus vultu: et loquela p̄mpt⁹: capillis pulcerrime crispis qui ante fuerat deformis paup̄ et mutus. Sicq̄ de percepta letat⁹ sospitate offerētī ei et episcopo vt in sua familia manendi locū acciperet magis domū reuersus est.

Ut idem puellam languentem orando sanauerit.

Caplm. III.

Arrauit idem Berechtuz et aliud de p̄fato antistite miraculū q̄ euz reuerēdissim⁹ vir Ulfrid: post lōgū exiliū in ep̄atū esset Hagustaldensis ecclesie receptus: et idē Joannes defuncto Bosa viro multe sanctitatis et humilitatis ep̄us p̄ eo Eboraci substitut⁹ venerit ip̄e tpe quodā ad monasteriū hginū in loco q̄ vocat Uetadun: cui tunc Be reburg abbatissa p̄fuit. Ubi cū venissem⁹ inquit: et magno vniuersorū gaudio suscepti essemus indicauit nobis abbatissa: qz quodā de numero virginum que erat filia ip̄ius carnal grauissimo lāguore teneret quia flebotomata est nuper in brachio: et cū esset in studio tacta est infirmitate repētini doloris. q̄ mox increfcēte magis grauatū est brachiū illud vulneratū ac versuz in tumorē: adeo vt vix duob⁹ manib⁹ circūplecti posset. Itaq̄ iacens in lecto pre nimietate doloris iam moritura videret rogauit ep̄m abbatissa vt intrarē ad eā ac benedicere illam dignaret. qz crederet eā ad benedictionē vel tactū illi⁹ mox meli⁹ habiturā. Interrogās autēz ille quādo flebotomata esset puella: et vt cognouit qz in luna quarta: dixit. Vultū insipieter et indocti fecistis in luna quarta flebotomādo. Demini beate memorie Theodor⁹ archiepiscopū dicere: quia periculosa sit satis illi⁹ temporis flebotomia quādo et lumen lune et reuma oceani in cremēto est. Et quid ego possū puelle si moritura est facere. Ac illa instantius obsecrās pro filia quā op̄is do diligebat. (Nam et abbatissam eam p̄ se facere disposuerat). Tādē obtinuit vt ad languētē intraret. Intrauit ergo me secuz assumpto ad hginē que iacebat multo (vt dixi) dolore cōstricta: et brachio intantum grossescēte vt nihil prozsus in cubitu flexionis haberet. Et astans dixit orationez super illā: ac benedicēs egressus est. Cūq̄ post hec hora competente cōsederem⁹ ad mensam adueniens quidam clamauit me ducens foras et ait. Postulat Luenberug (hoc em̄ erat nomē hginis) vt ocinus regre diaris ad eam. Quod dū facerē reperī illam ingrediens vultu hilariorē: et velut

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

sospiti similes: et dum assideret illi dixit, vis petamus bibere. Et ego. Volo inquit et multum delector si potes. Cum ablato poculo biberem? ambo cepit mihi dicere quod ex quo episcopus oratione pro me benedictione completa egressus est: statim melius habere incipio. et si nec dum vires pristinas recipio: dolor tamen omnis et de brachio ubi ardeat inerat: et de toto meo corpore velut ipso episcopo foras eum exhortando funditus ablatum est: tam et si tumor adhuc in brachio manere videtur, abeuntibus autem nobis inde continuo fugatum dolore membrorum: fuga quoque tumoris horridi secuta est et crepte morti ac doloribus ego laudes domino saluatori una cum ceteris qui ibi erant seruis illius referebat.

Ut ite coniugem comitis infirmam aqua benedicta curauerit.

Capitulum III.

Nondum quoque non multum huic dissimile miraculum de prefato antistite tenarravit idem abbas dicens. Vixilla erat comitis cuiusdam que vocabatur Puth: non longe a monasterio. id est duum ferme miliarium spacio separata: cuius coniunx quadraginta ferme diebus erat acerbissimum languore detenta: ita ut tribus septimanis non posset de cubiculo in quo iacebat foras efferi. Contigit autem eo tempore viz dei illo ad dedicandam ecclesiam ab eodem comite vocari. Cumque dedicata esset ecclesia rogauit comes eum ad prandendum domum suam ingredi renuit episcopus dicens se ad monasterium quod proxime erat reuerti debere. At ille obnixius precibus instans vouit etiam se eleemosynas pauperibus daturum dummodo ille dignaretur ea die domum suam ingrediens ieiunium soluere. Rogauit et ego una cum illo promittens etiam me eleemosynas in alimoniam in opus dare dum ille domum comitis pransurus ac benedictionem daturus intraret. Cumque hoc tarde ac difficulter impetrarem usque intraunim? ad reficiendum. Miserat autem episcopus mulierem quam infirma iacebat de aqua benedicta quam in dedicatione ecclesie consecrauerat per unum de his qui mecum venerat fratribus precipiens ut gustandam illi daret: et ubi cumque maximum ei dolorem inesse didicisset de ipsa ea aqua lauaret. Quod ut factum est surrexit statim mulier sana: et non solum se infirmitate

longa carere: sed et perditas dudum vires receperisse sentiens. obtulit poculum episcopo. ac nobis ceptumque ministerium nobis omnibus primum nandi usque ad prandium completum non omisit. imitata socrum beati Petri que cum febrim fuisset ardoribus fatigata ad tactum manus dominice surrexit: et sanitate simul ac virtute recepta ministrabat.

Ut puerum comitis orando a morte reuocauerit.

Capitulum V.

Non idem tempore vocatus ad dedicandam ecclesiam comitis vocabulo Ad di: cum postulatum compleret ministerium: rogatus est ab eodem comite intrare ad unum de pueris eius qui acerrima egritudine premebatur: ita ut deficiente penitus omnium membrorum officio iamque moriturus esse videretur. Cui etiam locus iam tunc erat paratus in quo defunctus condideret. Ad didit autem vir etiam lacrymas precibus diligenter obsecrans ut intraret oraturus pro illo: quod multum necessaria sibi esset vita ipsius. Crederet vero quod si ei manum imponeret atque eum benedicere voluisset: statim melius haberet. Intrauit ergo illo episcopus: et vidit eum mestis omnibus iam morte proximam: positumque loculum iuxta eum in quo sepeliendus poni deberet. Dixitque orationem: ac benedixit eum. et egrediens dixit solito consolantium sermonem. Bene conualescas cito. Cumque sederent post hec ad mensam misit puer ad dominum suum rogans sibi poculum vini mittere quod sitiret. Sauisus est ille multum quod bibere posset: misit ei calicem vini benedictum ab episcopo: quem ut bibit surrexit continuo. et veterano infirmitatis discussio induit se ipse vestimentis suis: et egressus inde intrauit et salutauit episcopum et conuiuas: dicens quod ipse quoque delectaretur manducare et bibere cum eis. Iusserunt eum sedere secum ad epulas multum gaudentes de sospitate illius residebat: vescebat: bibebat: letabatur. quasi unum e conuiuis agebat. Et multis post hec annis uiuens: in eadem quam acceperat salute permansit. Hoc autem miraculum memorat abbas non se presente factum sed ab his qui presentes fuerunt sibi perhibet esse relatam.

Ut clericum suum cadendo contritum orando ac benedicendo a morte reuocauerit.

Capitulum VI.

Neq; hoc silentio ptereundū q; fa-
 mul^o chū Werbed in seipso ab
 eo factū solet narrare miraculuz.
 Qui tūc qdē in illi^o puerfat^o: nūc
 in monasterio qd est iuxta hostiū Tini flu-
 minis abbat^o iure p̄est. Uicā inqt illi^o: qn-
 tū boib^o estimare fas est: qd p̄sens optime
 cognoui: p̄ omnia episcopo dignā esse cō-
 peri. S; r cui^o meriti apud internū iudi-
 cē habit^o sit: r i mult^o alijs r in meipso ma-
 xime exptus sum. Quippe quē ab ipso (vt
 ita dicā) mortis limite reuocās: ad viā vi-
 te sue oratione ac benedictiōe reduxit. nā
 cū p̄mēno adolescētie tēpore in clero illi^o
 degerē. legēdi quidē canēdiq; studijs tra-
 ditus: sed nō adhuc animū p̄fecte a iuueni-
 lib^o cohibēs illecebris. Cōrigit die quadā
 nos iter agētes cū illo deuenisse i viā pla-
 nā r amplā atq; cursui equoz aptā. Lepe-
 rūtq; iuuenes q; cū ipso erant maxime laici
 postulare ep̄m vt cursu maiore cōs suos
 inuicē probare licerz. At ille p̄mo negauit
 ociosum dicēs esse qd desiderabāt. Sed
 ad vltimū multoz p̄nānima intentiōe de-
 uictus: facite aliquid si vultis: ita tamē vt
 Werbed ab illo se certamine abstineat.
 Porro ipse diligēt^o obsecrās vt r mihi cer-
 tandi cū illis copia daret (fidebā nāq; eq;
 quē mihi ipse optimū donauerat) nequa q;
 impetrare potui. At cū sepius adhuc atq;
 illuc spectāte episcopo cōcitatis in cursuz
 equis reuerterent^o r ipse lasciuo supat^o aio:
 nō me potui cohibere: sed (p̄hibente licet
 illo) ludētib^o me miscui: r simul cursu equi
 cōtendere cepi. Quod dum agerem audi-
 ni illum post tergum mihi cum gemitu di-
 centē. Q; magnum ve facis mihi sic eq;
 rādo. Et ego audiens nihilomin^o ceptis
 institi vetitis. Nec mora dum fernēs equ^o
 quoddam itineris cōcauum valētiore im-
 petu transiliret: lapsus decidi. Et mox ve-
 lut emozēs sensum penitus motūq; oēm
 perdididi. Erat nāq; in loco illo lapis terre
 equalis obiectus cespite tenui: neq; yllus
 alter in tota illa campī planicie lapis in-
 ueniri poterat. Casuq; euenit: vel poti^o di-
 uina prouisione ad puniendam inobediē-
 tie mee culpā. vt huc capite ac manu quā
 capiti ruens supposueram tāgerem: atq;
 fracto pollice capitis quoq; iunctura sol-
 ueret. Et ego vt dixi: simillim^o mortuo fie-

rem. Et quia moueri nō poteram tetende-
 runt ibidem papilionem in quo iacerem.
 Erat autē hora diei circiter septima a q; ad
 vesp̄eram vsq; quietus r quasi mortu^o per-
 manens tūc paululū reuiuisco: fero: q; do-
 mum a socijs: ac tacitus tota nocte pduro
 Uomebam autē sanguinem: eo q; r intras-
 nea essent ruendo conuulsa. At episcop^o
 grauissime de casu r interitu meo dolebat
 eo q; me speciali diligeret affectu. Nec vo-
 luit nocte illa iuxta morē cū clericis suis
 manere. vtz solus in oratiōe persistēs no-
 ctem ducebat peruigilē p̄ meā (vt reor) so-
 spitate supnā pietatē supplicās. Et mane
 p̄mo ingressus ad me: r dicta sup me orati-
 one vocauit me nomine meo: r qsi de gras-
 ui somno excitatū interrogauit: si nossem
 quis esset qui loqueret ad me. At ego ape-
 riens oculos aio etiam. Tu es ep̄s meus
 amatus. Potes inquit viuere: Ego sum.
 Possum inq; p̄ orationes vestras si volue-
 rit domin^o. Qui imponēs capiti meo ma-
 num cū verbis benedictiōis redit ad orā-
 dum. Et post pusillū me reuiscens inuenit
 sedētē r iam loqui valentē. Lepitq; me in-
 terrogare: diuino vt mox patuit ammoni-
 tus instinctu: an me esse baptizatum absq;
 scrupulo nossem. Cui ego absq; vlla me
 dubietate scire respondi q; salutarī fonte
 in remissionē peccatoz essem ablut^o: r no-
 mē p̄sbyteri a q; me baptizatū nouerā dixi.
 At ille. si ab hoc inquit sacerdote baptiza-
 tus es: non es recte baptizat^o. Noni nāq;
 eum: r quia cum esset p̄sbyter ordinatus
 nullatenus p̄pter ingenij tarditatē potuit
 cathecizandi vel baptizandi ministerium
 discere. Propter quod r ipse illuz ab hui^o
 presumptiōe ministerij quod regulariter
 implere nequibat omnino discessare p̄re-
 cepi. Quib^o dictis eadē hora me catheciz-
 zare ipse curauit. Factūq; est vt exuffiante
 q; illo in faciē meam cōfestim me meli^o ba-
 bere sentirem. Vocauit autem medicum
 r dissolutā mihi emigranei iuncturā cōpo-
 nere atq; alligare iussit. Tātūq; mox acce-
 pta eius benedictione conualui: vt in cra-
 stinū ascendēs equū cū ipso iter in alium
 locū facerem. Nec multo post plene cura-
 tus vitali etiam vnda perfusus sum. Dā-
 sit autē in episcopatu annis. xxxij. r sic ces-
 lestia regna cōscendēs sepultus est in por-

Ecclesiastice historie gentis Anglor

ficu sc̄i Petri in monasterio suo q̄d dici-
tur insillia deirozū. anno ab incarnatiōe
dñica. dccxxj. Nā cū p̄ maiori senectute
minus ep̄iscopatu i amministrādo suffice-
ret: ordinato in ep̄iscopatu Eburac̄ensis ec-
clesie Uilfrido presbytero suo secedit ad
monasteriū prefatū: ibiq̄ vitā deo digna
cōuersatione cōpleuit.

Ut Leadualla rex occidentalīū Saxo-
nū baptizandus rhomā uenerit. Sz z suc-
cessor eius Hun in eadē beatorū apostolo-
rū limina deuotus adijt.

Caplm. VII.

Ano autē regni Aldfridi tertio
Leadualla rex occidentalīū saxo-
nū cū gēti sue duobz annis stre-
nuissime p̄sset: relicto imperio p̄-
pter dñm. regnū q̄ p̄petuū: uenit rhomā: s̄
sibi gl̄ie singularis desyderās adispic̄: ut
ad limina beatorū apostolorū fonte baptis-
matis ablueret in quo solo didicerat ge-
neri humano patere uite celestis introitū
Simul etiā sperans qz mox baptizat̄ car-
ne solutus ad eterna gaudia mundus trās-
iret. Quod utrūq̄ ut mēte disposuerat do-
mino adiuuante cōpletū est. Etenim illo pue-
nēs pontificatū agēte Sergio baptiza-
tus ē die sancto sabbato paschalis. anno
ab incarnatiōe domini. dclxxxix. z i albis
ad huc positus languore corrept̄. xij. kal.
maiaz die solutus a carne z beatorū est rez-
gno sociatus in celis. Cui etiā tēpore ba-
ptismatis papa memoratus Petri nomē
imposuerat: ut beatissimi apostolorū prin-
cipi ad cui⁹ sacratissimū corpus a finibz
terre pio duct⁹ amore uenerat etiā nomi-
nis ipsius cōsortio iungeret̄. Qui in eius-
q̄ ecclesia sepultus est. Et iubente pontifi-
ce epitaphiū in eius monumēto scriptuz:
in quo z memoria deuotionis ipsius fixa
per secula maneret: z legētes quicq̄ uel au-
diētes exemplū facti ad studiū religionis
accēderet. Scriptū est ergo hoc modo.

Culmen opus sobolē pollētia regna triū-
phos: Exuias p̄ceres menia castra da-
pes. Queq̄ patrū uirtus z que cōgesserat
ipse: Leadual armipotēs liquet amore dī.
Ut petri: sed ēq̄ petri rex cernerz hospes.
Cui⁹ fonte in eras sumeret almas aquas.
Splendificūq̄ iubar radiantī carperat
hauitū. Ex quo uiuific⁹ fulgor ubiq̄ fluit.

Perceptiensq̄ alacer rediuit premia uites
Barbaricā rabiē nomen z inde suū. Con-
uersus cōuertit ouans petrum q̄ uocari:
Sergius antistes iussit ut ipse pater. Fō-
te renascētis quē ch̄i gratia purgās. Pro-
tinus ablutū uexit in arce poli. Mira fi-
des regis clemētia maxima ch̄i. Cui⁹ cō-
siliū nullus adire pōt. Sospes em̄ uenēs
summo ex orbe britāni: Per uarias gētes:
per freta perq̄ uias. Urbē rhomulā uidit
tēplūq̄ uerē dñi: Aspexit Petri mystica do-
na gerēs. Landid⁹ inter oues ch̄i sociabi-
lis ibit: Corpore nā tumultū mente sup̄na
tenet. Cōmutasse magis sceptrorum insi-
gnia credas: Quē regnū ch̄i p̄meruisse uis-
des. Hic deposit⁹ est Leadual qui z petr⁹.
Rex saxonū sub die. xij. kal. maiaz inditio-
ne sc̄da: q̄ uixit annos plus min⁹. xxx. im-
perate dño Justiniano p̄ssimo augusto
anno etiā. iij. Pontificatū tenēte aposto-
lico uiro dño Sergio papa anno. ij. Abes-
unte autē rhomā Leadualla successit in re-
gnū Hun: de stirpe regia: q̄ cū. xxxvij. an-
nis imperiū tenuisset gētis illi⁹ z ipse reli-
cto regno ac iunioribz cōmendato ad limi-
na btōz apostolorū Gregorio pontificatū
tenēte p̄fectus est. Lupiēs in uicinia loco-
rū sanctorū ad tps pegrinari in terr̄ quo
familiari⁹ a sanctis recipi mereat in celis.
Dō his tps plures de gente Anglor no-
biles ignobilesq̄ laici clerici: uiri ac femi-
ne certatim facere cōsueuerunt.

De obitu Theodori archiep̄is cop̄i.

Caplm. VIII.

Ano autē post hunc q̄ Leadualla
rhome defunct⁹ ē primo. i. dxc.
incarnatiōis dñice Theodor⁹ be-
ate memorie archiep̄s senex z ple-
nus dierū. i. annoz. lxxxvij. defunct⁹ est.
Quē se numez annoz fuisse habiturū ipse
iam dudū somni reuelatiōe doct⁹ fuis p̄di-
cere solebat. Quāsit autē in ep̄atu annis. xx
ij. sepultusq̄ est in ecclesia sc̄i Petri i qua o-
mnīū ep̄oz Doruernēsīū sunt corpa de-
posita. De q̄ vna cū cōsortibz iisdē sui gra-
dus recte z uaciter dici pōt: qz corpa ipoz
in pace sepulta sunt: z nomē eozū uiuet in
generatione z generatiōes. Ut em̄ breuiter
dicā tātū. p̄fect⁹ sp̄iritualis tpe p̄sular⁹ illi⁹
Anglor eccle. q̄ntū nunq̄ antea potuere
ceperunt. cui⁹ p̄sonā: vitā: uirtutē z obitū

epitaphiū monumenti ipsi⁹ versib⁹ heroi-
cis. xxx. ⁊ q̄tuor palā ac lucide cunctis illo
veniētib⁹ pandit. quoz primi sunt hi. Hic
sacer in tumba pausat cū corpe p̄sul: Quē
nūc Theodor⁹ lingua pelasga vocat. Pre-
ceps pontificū felix summusq; sacerdos
Limpida discipulis dogmata disseruit.
Ultimi autē hi. Hāq; diē nonadecimā se-
premb⁹ habebat: Lū carnis claustra sp̄s
rit⁹ egredit. Alme noue scandēs felix cō-
sortia vite: Quib⁹ angelicis inunctus in
arce poli.

Ut Theodoro defūcto archiepiscopa-
tus gradū Berechtuald suscepit: ⁊ inter
plurimos quos ordinauit etiā Tobīā viz
doctissim⁹ Profensis ecclesie fecerit an-
tistitem.

Capitulum IX.

Accessit autē Theodoro in epatu
Berechtuald q̄ erat abbas in mo-
nasterio qd̄ iuxta ostiū aq̄lonare
fluminis genla de positum Racū
ilse nuncupat. Vir ⁊ ipse sciētia scriptura
rū imbuit: sed ⁊ ecclesiasticis simul ac mo-
nasterialib⁹ disciplinis summe instruct⁹:
tā ⁊ si de predecessori suo minime cōparan-
dus. Qui elect⁹ est quidē in episcopatum
anno dñice incarnatōis. dcccij. die primo
mēsis iulij regnātib⁹ in Cantua Vichtres-
do ⁊ Suebhardo. Ordinat⁹ autē anno se-
quenti tertio die kalaz iulij dñica a Ho-
dune Metropolitano ep̄o Galliaz. ⁊ se-
dit in sede sua pridie kalaz septēbrū dñi-
ca. Qui inter multos quos ordinauit anti-
stes etiā Schmūdo Profensis eccleie pres-
fule defuncto Tobīā pro illo cōsecrauit:
virū: latina: greca: ⁊ saxonica lingua: atq;
eruditione multipliciter instructū.

Ut Ecgbercht vir sanct⁹ ad predican-
dum in Germania venire voluerit: nec vo-
luerit: porro Vichtbercht adierit quidez.
Sed qui nec ipse aliqd̄ p̄fecisset rursus i
Hyberniā vnde venerat redierit.

Capitulum X.

O tēpore venerabilis ⁊ euz omni
honorificētia nominādus famu-
lus christi ⁊ sacerdos Ecgber-
cht quē in Hybernia insula pere-
grinā ducere vitā pro adipiscenda in ces-
lis patria retulimus: p̄posuit animo pluri-
bus prodesse. Idē inuito opere aplico p̄bū

dei aliq̄b⁹ eoz que nōdū audierāt gentib⁹
euāgelizando cōmittere. Quoz in germa-
nia plurimas nouerat esse nationes a q̄b⁹
Angli v̄l saxonēs q̄ nūc Britāniā incolūt
genus ⁊ originē duxissent noscunt. Quā hac-
ten⁹ a vicina gēte britonū corrupti germa-
ni nuncupant. Sunt autē Fresones rugis
ni danai hui⁹ antiq̄ saxonēs boructuarij
Sunt ali⁹ plures n̄sdē in partib⁹ populi
paganis ad huc ritib⁹ seruiētes: ad q̄s ve-
nire p̄fatus ch̄i miles circū nauigata Bri-
tāniā disposuit: si q̄s forte ex ip̄s ereptos
satbane ad ch̄m trāfferre valeret. Vel si
h̄ fieri nō posset: Rhomā venire ad viden-
da atq; adorāda btōz aploz ac martyruz
christi limina cogitauit. S; ne aliqd̄ hoz
p̄ficeret: supna illi oracula simul ⁊ opa re-
stitērūt. Siqd̄ elect⁹ socijs strenuissimis
⁊ ad p̄dicandū p̄bū idoneis: v̄tpote actōe
simul ⁊ eruditiōe p̄clar⁹ p̄paratis oib⁹ que
nauigātib⁹ esse necessaria videbant: venit
die quadā mane primo ad eū vnus de fra-
trib⁹ discipul⁹ q̄ndā in Britāniā ⁊ mini-
ster deo dilecti sacerdot⁹ Boisil. Lū esset
idē Boisil p̄positus monasterij Mailroz
sensis sub abbate Eata: vt sup̄ narrauim⁹
referens ei visionē que sibi eadē nocte ap-
paruisset. Cum expletis in quib⁹ hymnis
matutinalib⁹ in lecto mēbra posuissem: ac
leuis me somn⁹ op̄p̄sisset: apparuit magi-
ster quōdā me⁹ ⁊ nutritor amatissim⁹ Bo-
isil. Interrogauitq; me an eū cognoscere
possez. Aio etiā. Tu es Boisil. At ille. Ad
hoc inquit veni vt r̄sum dñi saluatoris
Ecgberchto afferā. qd̄ te tamē referēte o-
portet ad illū venire. Dic ergo illi quia nō
valet iter quod p̄posuit implere. Dei enim
volūtat⁹ est vt ad Colūbe monasteria ma-
gis docēdo pergat. Erat autē Colūba p̄m⁹
doctor fidei ch̄iane transmōtanis Pict⁹
ad Aquilonē. Primusq; fundator monas-
terij qd̄ in insula multis diu Scotoz: Pi-
ctoz populis venerabile mansit. Qui vi-
delicet Colūba a nōnullis cōposito a celo
la ⁊ colūba nomine: colū celi vocat. Audis-
ens autē p̄ba visiōis Ecgbercht p̄cepit fra-
tri q̄ retulerat: ne cuiq; bec alteri referret
ne forte illusoria esset visiō. Ipse autē taci-
tus rē cōsiderās veracē esse timebat. Ne
tñ a parādo itinere q̄ ad gentes docēdas
iret cessare volebat. At post paucū rursus

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

venit ad eum prefatus frater dicens: quia
et ea nocte sibi post expletos matutinos
Boisil per visum apparuerit dicens. Quare
tam negligenter ac tepide dixisti Ecgberect
to qui tibi dicenda precepi. At nunc vade dic illi:
Quod velit nolit debet ad monasteria Eos-
lumbæ venire: quia aratra eorum non recte ince-
dunt. Oportet autem eum ad rectum hec tramis-
tere reuocare. Qui hec audiens denuo prece-
pit fratri ne hec cuiquam patefaceret. Ipse ve-
ro tamen si certus est factus de visione ni-
hilominus tentauit iter dispositum cum fra-
tribus memoratis incipere. Cumque iam nauim
posuissent que tanto itineris necessitas po-
scebat atque opportunos aliquot diebus ven-
tos expectaret. Facta est nocte quadam tam
seua tempestas que perditis nonnulla ex par-
te his que in nauim erant rebus: ipsam in la-
tus iacentem inter undas relinqueret. Sal-
uata sunt tamen omnia que erant Ecgberecti et
sociorum eius. Tum ille quasi prophetam illud
dicens: quia propter me est tempestas hec: sub-
traxit se illi profectio: et remanere domi
passus est. At vero vnus de sociis eius voca-
bulo Uictberecti: cum esset et ipse contem-
ptu mundi ac doctrine scientia insignis (nam
multos annos in Hybernia pegrinatus ana-
choreticam in magna perfectione vitam gere-
bat) ascendit nauem: et Fresiam perueniens
duobus annis continuis genti illi ac regi il-
lius Redbedo verbum salutis predicabat.
Tunc reuersus ad dilectum locum pegrina-
tionis solito in silentio domino vacare ce-
pit. Et quoniam externis prodesse ad fides
non poterat: suis amplius e virtutum exem-
plis prodesse curabat.

Ut Uilbrord in Fresia predicans mul-
tos ad christum conuerterit: et socii eius Henu-
uold sint martyrium passi.

Capitulum XI.

Tunc vidit vir domini Ecgberect
quia nec ipse ad predicandum genti-
bus venire permittebat: retentus ob
aliam sancte ecclesie utilitatem: de qua ora-
culo fuerat premonitus, nec Uictberect il-
las deueniens in partes quecumque proficiebat: te-
tauit adhuc in opere sibi mittere viros san-
ctos et industrios: in quibus Uilbrord pre-
byteri gradu et merito prefulgebat. Qui
cum illo aduenissent (erat autem numero. xii.)
diuertentes ad Pipinum ducem Francorum:

gratanter ab illo suscepti sunt. Et quia nu-
per ceteriorum Fresiam expulso inde Redbe-
do rege ceperat: illo eos ad predicandum
misit. ipse quoque imperiali autoritate iuuas:
ne qui predicantibus quicumque molestie infer-
ret multisque eos qui fide suscipere velent
beneficis attolleret. Unde factum est opor-
tulante domino gratia diuina ut multos in bre-
ui ab idolatria ad fidem conuerterent christi
horum secuti exempla duo quidam presbyte-
ri de natione Anglorum qui in Hybernia
multo tempore pro eterna patria exulau-
erunt: venerunt ad prouinciam antiquorum sa-
xonum: si forte aliquos ibidem predicando
christo acquirere possent. Erant autem
vnius ambo sicut deuotionis: sic etiam vo-
cabuli. Nam vterque eorum appellabatur Henu-
uold. ea tamen distinctione ut pro diuersa
sa capillorum specie vnus niger: alter albus
Henuuold diceretur. Quorum vterque pietate
et religionis indutus: sed niger Henuuold
magis sacrarum literarum erat scientia instru-
ctus. Qui venientes in prouinciam intrane-
runt hospitium cuiusdam villici: petieruntque
ab eo ut transmitterent ad satrapam qui su-
per eum erat: eo quod haberent aliquid legatio-
nis et cause utilitatis quod deberent ad illius
perferre. Non enim habet regem iudem anti-
qui saxonum: sed satrapas plurimos sue gen-
tis prepositos: qui ingruente belli articulo
emittunt equaliter sortes: et quemcumque fors
ostenderit: hunc tempore belli ducem omnes
sequuntur: huic obtemperant. Peracto autem bel-
lo: rursus equalis potentie omnes sunt sa-
trape. Suscepit ergo eos villicus: et permit-
tens se mittere eos ad satrapam qui super se
erat ut petebant: aliquot diebus secum re-
tinuit. Qui cum cogniti essent a barbaris
quod essent alterius religionis: nam et psalmis
semper et orationibus vacabant: et quotidie sa-
crificium deo victimæ salutariis offerrebant
Habentes secum vascula sancta: et tabulam
altaris vice dedicatam: suspecti sunt quia
supuenirent ad satrapam et loquerentur cum
illo: auerterent illum a diis suis: et ad nouam
christianæ fidei religionem transferret. Sicque
paulatim omnis eorum prouincia veterem co-
geret in nouam mutare culturam. Itaque ra-
puerunt eos subito et interemerunt alium
quidem Henuuoldum veloci occisione gladii.
Rigellum autem longo suppliciorum cruciatu:

z horrenda membrorum omnium discriptione quos interemptos in rhenum piecerunt. Quod cum satrapa ille quem videre volebat audisset: iratus est valde q̄ ad se venientes peregrini nō pmitterent. Et mitres occidit vicarios illos omnes: vicūq̄ incendio cōsumpsit. Passi sunt autē prefati sacerdotes z famuli ch̄i. v. nonaz octobriū die. Nec martyrio eoz celestia de fuere miracula. Nā cū pempta eozū corpora anni: vt dixim⁹: a paganis essent iniecta: contigit vt hec contra impetū fluuij decurrētis. per. xl. fere milia passuū ad ea vsq̄ loca vbi illoz essent socij trāfferent. Sed z radius lucis per maximus atq̄ ad celū vsq̄ altus omni nocte supra locū fulgebatur illū: vbi cūq̄ ea peruenisse cōtingeret. Et hoc etiā paganis qui eos occiderant intuentib⁹. Sed z vnus ex eis in visione nocturna apparuit cuidā de socijs suis: cui nomen erat Tilmon: viro illustri: z ad seculū quoq̄ nobili: q̄ de milite fact⁹ fuerat monachus: indicans q̄ eo loci corpora eozū posset inuenire vbi lucē de celo terris radiasse conspiceret. Quod ita cōpletū est. Inuenta eozū corpora iuxta honore martyrib⁹ condignū recondita. Et dies passionis vel inuentionis eozū cōgrua illis in locis veneratione celebrat. Deniq̄ gloriosissimus dux Francorū Pipin⁹ vbi hec cōperit misit: z adducta ad se eozū corpora cōdidit cū magna gloria in ecclesia Colonie ciuitatis iuxta rhenū. Fere autē quia in loca in quo occisi sunt fons ebullierit: qui in eodē loco vsq̄ hodie fluēt sui dona perfundat.

Ut viri venerabiles Suidbrecht i Britannia: Uilbrord Rhome in Fresiaz sint ordinati episcopi.

Capitulum XII.

Rimus sane t̄p̄ aduētus eoz in Fresia mox vt cōperit Uilbrord datā sibi a p̄ncipe licētiā ibidē p̄dicādū accelerauit venire Rhomā cū sedi apostolice tūc Sergi⁹ papa preerat. vt cū ei⁹ licētiā z b̄ndictiōe desideratū euāgelizādi gentib⁹ op⁹ iniret: sil⁹ z reliq̄as btōz ap̄loz ac martyz ch̄i ab eo se sperās acciperet: vt dū in gēte p̄dicaret: destruc̄tis idolis ecclias institueret: haberet in promptu reliq̄as sc̄toz q̄s ibi intruderet

Quibusq̄ ibidē deposit⁹ cōsequēter in eorū honore q̄z essent ille singula queq̄ loca dedicaret. Sed z alia p̄plura q̄ tāti operis negociū q̄rebāt vel ibi d̄scere. vel inde accipere cupiebat. In q̄b⁹ oib⁹ cū sui voti cōpos esset effectus ad p̄dicādū redijt. Quo t̄p̄e fratres qui erāt in Fresia p̄bi ministriario mancipati elegerūt ex suo numero virū modestū morib⁹ z māsuētū cordē Suidberechtū qui eis ordinaret antistes. Quē Britāniā destinātū ad petitionē eoz ordinavit reuerēdissim⁹ Uilfrid ep̄s: qui tunc forte patria pulsus: in Merciorū regionibus exulabat. Nō em̄ eo t̄p̄e habebat ep̄iscopū Lantua. Defuncto quidē Theodoro: sed necdū Berectualdo successore ei⁹: qui trans mare ordinādus ierat: ad sedē ep̄at⁹ sui reuerso. Qui vicē Suidberecht⁹ accepto ep̄atu de Britāniā regressus nō multo post ad gēte Boruchtuariorū secessit. ac multos eoz p̄dicādo ad viā veritat⁹ p̄duxit. Sed expugnatis nō lōgo post t̄p̄e Boruchtuarijs: a gēte antiquoz saxonū: dispersi sunt quolibet hi qui verbū receperāt: ipse antistes cū quibusdā Pipinum petijt. Qui interpellatē Blichdride coniuge sua dedit ei locū māisionis in insula quadam rheni que lingua eoz vocat in litore. In qua ipse constructo monasterio q̄s hactenus heredes possidēt eius: aliq̄ diu cōtinētissimā gessit vitam: ibiq̄ dies clausit vltimū. Post q̄ p̄o p̄anos aliq̄t in Fresia q̄ aduenerāt docuerūt: misit Pipinus fauente oim̄ cōsensu virum venerabilem Uilbrordū Rhomā: cuius adhuc p̄ntificatū Sergi⁹ habebat: postulās vt idē Fresoz genti archiep̄s ordinaret. Quō ita vt petierat impletum est anno ab incarnatione d̄ni. dc. xcij. Ordinatus est autē in ecclesia sancte martyris Ecclie: die natalis eius: imposito sibi a papa memorato nomine Lemēs. Ac mox remissus ad sedem ep̄iscopat⁹ sui. i. post dies. xiiij. ex quo i vrbē venerat. Donauit autē ei Pipin⁹ locū cathedre ep̄alis in castello suo illustri q̄s antiquo gentiū illoz vocabulo Uiltaburgz. i. oppidū viltorū: lingua autē gallica Traiectū vocat. In quo edificata ecclesia reuerēdissim⁹ p̄tifer longe lateq̄ verbū fidei predicans: multosq̄ ab errore reuocans: plures per illas regiones ecclesias: sed et

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

monasteria nonnulla construxit. Nā non multo post alios quoq; illis in regionib; cōstituit ipse antistites: ex eorum numero fratrum qui vel secū vel post se illo ad presdicandū venerant. Ex quib; aliquāti iam dormierunt in dño. Ipse autē Wilbrod cognomento Clemens adhuc superest longa iam venerabilis etate utpote tricesimū z sextum in episcopatu habens annum: z post multiplices militie celest; agones ad premia remuneratiōis superne tota mente suspirans.

Ut quidam in prouincia Forzandimbrozum a mortuis resurgens multa z tremenda z desyderanda que viderat narrauerit.

Caplm. XIII.

Nis temporib; miraculū memorabile z antiquorū simile i Britānia factū est. Flāq; ad excitatiōē vīuētū de morte aie: quidā aliq; diu mortu; ad vitā surrexit corpus z multa memoratu digna que viderat narrauit. E quib; aliqua breuiter perstringēda esse putauī. Erat autē patfamilias i regiōe Forzandimbroz que vocat Incuninū: religiosam cū domo sua gerēs vitā. Qui in firmitate corpis tactus: z accrescente per dies ad extrema pductus primo tempore noct; defunct; est: sed diluculo reuiuiscēs ac repente residēs: omnes qui corpori flētes assederāt: timore imenso percussos: in fugam puertit. Uxor tm̄ que eum ampli; amabat (quīs multū tremēs z pauida) remansit. Quā ille consolatus: Nolī inquit timere: quia iam vere surrexi a morte qua tenebar: z apud homīes sum itez viuere pmissus. Non tamē ea mibi qua ante conuenerā conuersatione: sed multū dissimili ex hoc tpe viuendū est: statimq; surgens abiit ad villule oratoriū. z vsq; ad diem in oratione persistens: mox omnē quā possederat substantiā in tres diuisit portiones e quib; vnā coniugi: alterā filiis tradidit: tertiam sibi ipsi retentās: statim pauperibus tradidit. Et multo post seculi cur; absolutus ad monasteriū Mailros qd̄ tui di fluminis circūflexu maxima ex pte claudis puenit. acceptaq; tōtura locum secreete mansionis quā preuiderat abbas intrauit: z ibi vsq; ad diē mortis in tanta men-

tis z corpis cōtritiōe curauit: vt multa illū q; als laterēt vel horrēda vel desyderanda vidisse: etiā si lingua sileret vita loq;ret. Narrabat autē hoc modo qd̄ viderat. Lucidus inquis aspectu z clarus erat indumento: qui me ducebat: Incedebam; autē tacētes vt videbat mibi contra ortū solis solstitialem. Cūq; ambularem deuenim; mus ad vallē multe latitudinis ac pfunditatis: infinite autē lōgitudis: que ad leuā nobis sita vnum latus flāmis feruētib; nīmū terribile. alterū furenti grādine ac frigore nīmū: omnia pstante atq; viente nō minus intolerabile pferebat. Utrūq; autē erat aiab; hoīm plens: q; vicissim hinc inde videbant q; si tēpestatis impetu iactari Cū em̄ vim feruoris immēsi tolerare nō possent: psiliebat mīserē in mediū frigor; infesti. Et cū neq; ibi q; ppriā requiei inuenire valerēt: resiliebat rursus vrende in mediū flāmaz inextinguibiliū. Cūq; hac ifelici vicissitudine longe lateq; put aspiciere poterā: sine vlla quietis intercapedine in numerabilis spiritūū deformiū multitudine torq;ret: cogitare cepi q; hic fortasse esset infern;: de cui; tormentis intolerabilib; narrare sepius audiuī. Respondit cogitationi mee ductor q; me pcedebat. Non hincq; suspicer;: nō em̄ hic infern; est ille quē putas. At cū me hoc spectaclo tā horrendo pteritū paulatim in vterioza pduceret: vidi subito ante nos obscurari incipere loca: z tenebris oīa repleri. Quas cū intrarem;: instantū paulisp; cōdēfate sūt vt nihil pter ipas aspicerē: excepta duntaxat specie z veste eius qui me ducebat. Et cū pgrederemur sola sub nocte p vmbrias Ecce subito apparēt ante nos crebri flāmarū terraz globi ascēdētes quasi de puteo magno. rursūq; decidētes i eūdē. Quo cū perductus essem: repente ductor meus disparuit: ac me solū reliquit i medio tenebrarū z horrende visionis. At cum globi igniū sine intermissiōe modo alta peterēt mō vna barathri repeterēt. Lerno oīa que ascēdebāt fastigia flāmaz plena esse spiritibus hominū qui instar fauillarū cū fumo ascēdētū: nūc ad sublimioza procederent: nūc retractis igniū vaporib; relaberent in pfundū. Sed z fetor incōparabilis cum eisde vaporib; ebulliens: oīa illa

tenebraz loca replebat. Et cū diutius ibi pavidus cōsisterē: vtpote incertus quid agerē: quo verterem ingressum: qui ve mihi finis maneret: Audio subito post terga sonitū immanissimi fletus ac miserrimi: simul z cachinnū crepitanē q̄si vulgi idocci capitis hostibus insultantis. Ut autē sonitus idem clarior redditus ad me vsq; peruenit: cōsydero turbā malignorū spirituum: que v. anias hoīm merētes: eiulantesq; ipsa vero multū exultans z cachinnans medias illas trāhebat in tenebras. Equibz videlicet hominibz vt dinoscere potui q̄dā erat attonsus vt clericus: quidaz laicus: quedā femina. Trabētes autē eos maligni spiritus descēderūt in mediū barathri illius ardentis. Factūq; est vt cum longius subeuntibz eis fletū hoīm z risum demonioz clare discernere nequirē: sonū tantū adhuc promiscuū in auribz haberē. Interea ascēderūt quidā spiritūū obscurorū de abyssō illa flāmiuoma: z accurrentes circū dederūt me: atq; oculis flāmantibus z de ore ac naribz ignē putridū efflantes angebāt. forcipibz quoq; igneis quos tenebant in manibz minitabant me comprehendere. nec tamen me vllatenus contingere tametsi terrere presumebant. Qui cum vndiq; versus in hostibz z cecitate tenebrarū cōclusus huc illucq; oculis circūferrem: si forte aliū de quid auxiliū quo saluauer adueniret: apparuit retro viam qua venerā quasi fulgor stelle micātis inter tenebras: qui paulatim crescēs z ad me ocius festinās: vbi appropinquauit dispersi sunt: z aufugerunt omnes qui me forcipibus rapere querebant spiritus infesti. Ille autem qui adueniens eos fugauit: erat ipse qui me anteducebat. Qui mox conuersus ad dexterum iter quasi contra ortum solis brumalē me ducere cepit. Nec mora exemptum tenebris: in aures me serene lucis eduxit. Lūq; me in lucez apertam duceret: vidit ante nos murū permaximū: cuius neq; longitudini hinc vel inde neq; altitudini vllus esse terminus videbatur. Cepi autem mirari quare ad murum accederemus: cum in eo nullā ianuaz vel fenestram vel ascensum alicubi conspicerem. Cum ergo peruenissemus ad murū: statim nescio quo ordine fuimus in sumis

tate. Et ecce ibi erat campus latissim⁹ ac letissimus: tātaq; fragrantia vernantium flosculoz plenus: vt omnē mox fetorē tenebrosi fornacis qui me peruaserat: effugaret admirandi huius suauitas odoris. Tanta autem lux cuncta ea loca perfuderat: vt omni splendore diei siue solis meridiani radijs videret esse p̄clarior. Erantq; in hoc campo nimia hominū alborū cōuenticula: sedesq; plurime agminū letantium. Lūq; inter choros feliciū incolarum medios me duceret: cogitare cepi q̄ hoc fortasse esset regnum celorum de quo predicare sepius audiuī. Respondit ille cogitatui meo. Non inquis hoc est regnum celorum quod aurumas. Lūq; pcedētes transissemus ad has beatoz māsiones spirituum: aspicio ante nos multo maiore luminis gratiam q̄ prius: in qua etiam vocem cātatiū dulcissimā audiuī: sed z odoris fragrantia miri tanta de loco effundebatur: vt is quē antea degustans quasi maximū rebar iam permodicus mihi odor videret. Sicut etiam lux illa campi florentis eximia in cōpatiōe eius que nunc apparuit lucis tenuissima proorsus videbatur z parua. in cuius amenitate loci cui nos intraturos sperarem: repente ductor substitit. Nec mora gressum reorquēs ipsa me via qua venimus reduxit. Lūq; reuersi perueniremus ad mansiones illas letas spirituum candidatoz: dixit mihi. Scis que sint ista omnia que vidisti? Respondi ego. Nō. Et ait. Vallis illa quam aspexisti flāmis feruētibus z frigoribus horredā rigidis ipse est locus in quo examināde z castigāde sunt anime illoz qui differentes cōfiteri et emendare scelera que fecerunt: in ipso tandē mortis articulo ad penitentiā confugiunt: z sic de corpore exeunt. qui tamen quia confessionem z penitentiam vel in morte habuerunt: omnes in die iudicij ad regnum celoꝝ perueniēt. Multos autē preces viuentium: z elemosyne: z ieiunia z maxime celebratio missarū vt etiam ante diē iudicij liberent adiunāt. Porro puteus ille flāmiuomus ac putridus quē vidisti ipm est os gebenne: in quo quicumq; incidit: nunq; inde liberabit in euū. Locus p̄o ille florifer in quo pulcerrimā hanc iuuentutē iocundari ac fulgere cōspicis.

Explicitio

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

ipse est in quo recipiunt anime eorum qui in bonis quidem operibus de corpore exierunt: nō tamē sunt tante perfectiōis vt in regnū celozū statim mereantur introduci: q̄ tamē omnes in die iudicij ad visionē christi et gaudia regni celestis intrabunt. Nā quicūq; in omni sermo et opere cogitatione perfecti sūt: mox de se corpore egressi ad regnū celeste perueniūt: ad cuius vicinia pertinet loc⁹ ille vbi sonum cantilene dulcis cum odore suauitatis ac splendore lucis auditur. Tu autē qui nunc ad corpus reuertis: et rursum inter homines viuere debes: si actus tuos curiosius discutere: et mores sermonesq; tuos in rectitudine ac simplicitate seruare studueris: accipies et ipse post mortē locū mansionis inter hec q̄ cernis agmina letabūda spiritū beatorū. Nāq; ego cum ad tēpus abcessissem a te: ad h̄ feci vt quid de te fieri deberet agnoscerē. Nec mihi cū dixisset multū detestatur sum reuerti ad corp⁹: delectatus nimis suauitate ac decore loci illi⁹ quē intuebar: simul et cōsortio eozū quos in illo esse videbam. Hec tamē ductorē meū aliqd̄ rogare audebam. Sed inter hec nescio quo ordine repente inter hoīes me viuere cerno. Hec et alia que viderat idē vtr̄ dñi non omnibus passim desidiosus: ac vite sue incuriosus referre volebat: sed illis solummodo qui vel tormentozū metu perterriti: vel spe gaudiozū perenniū delectati: profectū pietatis ex eius verbis haurire volebāt. Deniq; in vicinia celle illius habitabat quidā monachus nomine Denigils presbyterat⁹ etiā quē bonis operibus adornabat gradu preeminēs: qui adhuc superest. et in Hybernia insula solitarius vltimā vite etatē pane cibario et frigida aqua sustentat. Sic sepi⁹ ad eundē virū ingrediens audiuit ab eo repetita interrogatiōe que et qualia essent que exutus corpore viderat. Per cuius reuelationē ad nostrā quoq; agnitionē peruenire que de his pauca perstrinximus. Narrabat autē visiones suas etiā regi Alfrido viro vndecūq; doctissimo: et tam libenter tamq; studiosē ab illo auditus est vt ei⁹ rogatu in monasterio supra memorato indutus: ac monachica sit tōsura coronatus: atq; ad eum audiendū sepiissime cum illas in partes deuenisset accederet.

Cum videlicet monasterio tēpore illo religiose ac modeste vite abbas et psbyter Ediluald preerat: qui nunc episcopale Lindisfarnensis ecclesie cathedrā cōdignis gradibus tenet. Accepit autē in eodē monasterio locū mansionis secretiorē: vbi liberius cōtinuis in orationibus famulatus sui cōditoris vacaret. Et quia locus ipse super ripā fluminis erat situs: solebat hoc creber ob magnū castigandi corpus effectum ingredi: ac sepius in eo super meatus vndis immergi. sicq; ibidē q̄ diu sustinere posse videbat psalmis vel precibus insistere fixusq; manere ascendente aqua fluminis vsq; ad lumbos: aliquādo et vsq; ad collū: atq; inde egrediens ad terrā nunq; ipsa vestimenta vda vel algida deponere curabat: donec ex suo corpore calefieret et sicarentur. Cūq; tempore h̄yemali defluentibus circa eū semifractaz crustis glaciū. quas et ipse aliquādo cōtriuerat quod haberet locū standi siue immergēdi in fluuiū dicerent qui videbant. Virum frater Drichelme (hoc em̄ erat viro nomen) q̄ tam frigoris asperitatē vlla ratione tolerare preuales. Respondebat ille simpliciter (erat nāq; homo simplicis ingenij ac moderate nature). Frigidiora ego vidi. Et cū dicerent. mirūq; cur tam austerā tenere continentia velis? Respōdebat. Austeriora ego vidi. Sicq; vsq; ad diē suo uocationis infatigabile celestium bonozū desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat: multisq; et verbo et conuersatione saluti fuit.

Ut e contra alter ad mortem veniens in oblato sibi a demonibus codice omnia sua inuenerit peccata.

Capitulum XIII.

Contra fuit quidā in puincia Merciorū: cuius visionis ac verba et cōuersatio plurimis: sed nō sibi metipso pfuit. Fuit autē tempore Loenredi qui post Edilredū regnauit: vir in laico habitu atq; officio militari positus. sed quantū pro industria exteriori regi placens: tā pro interna sui met negligētia displicēs. Ammonebat ergo illū se diloyt confiteret et emēdaret ac relinqret scelera sua priusq; subito mortis supuentu tēpus omne penitendi et emendandi pderet.

Verū ille licet admonitus spernebat verba salutis: seseq; tēpore sequēti penitētiā acturum esse pmittebat. Inter hec tact⁹ infirmitate decidit in lectū: atq; acri cepit dolore torq̄ri. Ad quē ingressus rex (diligebat em̄ eū) multū hortabatur: vt vel tūc ante q̄ moreret penitentiā ageret cōmissorū. At ille respondebat: Nō se tunc velle cōfiteri pctā sua: sed cū ab infirmitate resurgeret: ne exprobraret sibi sodales q̄ timore mortis faceret ea que sospes facere noluerat. Fortiter quidē vt sibi videbat locutus: sed miserabiliter vt postea patuit demoniaca fraude seduct⁹. Lūq; morbo ingrauescente denuo ad eū visitandū ac docendū rex intraret clamauit statim miserabili voce. Quid vis modo? Quid huc venisti? Non em̄ mihi aliqd vtilitatis aut salutis potes: vltra cōferre. At ille. Noli inquit ita loqui vide vt sanū sapias. Nō inquit insanio: sed pessimā mihi cōsciētā certus pre oculis habeo. Et quid inquit hoc est? Paulo ante inqt intrauerunt domū hanc duo pulcherrimi iuuenes et resederūt circa me: vnus ad caput: et vnus ad pedes. Protulitq; vn⁹ libellū perpulchrū: sed vehemēter modicū: ac mihi ad legēdū dedit. In quo omnia que vnq; bona feceram intuens scripta repperi. et hec erāt nimū pauca et modica. Receperunt codicē neq; aliquid mihi dicebant. Tunc subito superuenit exercitus malignorū et horrendorū vultu spiritū: domūq; hanc et exterius obsedit et intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui et obscuritate tenebrose faciei: et primatu sedis maior esse videbat eorū proferens codicē horre de visionis et magnitudinis enormis et ponderis pene importabilis: iussit vni ex satellitib; suis mihi ad legendū deferri. Que cū legissem: inueni omnia scelera nō solū que opere vl' verbo: sed etiā que tenuissima cogitatione peccauī: manifestissimē in eo tetris esse descripta literis. Dicebatq; ad illos qui mihi assederāt viros albatos et preclaros. Quid hic sedetis: sciētes certissime: quia noster est iste. Responderunt. Verū dicitis. Accipite et in cumulū damnationis vestre ducite. Quo dicto statim disparuerūt. Surgentesq; duo nequissimi spūs habētes ī manib; percussē

runt me: vn⁹ in capite: et ali⁹ in pede. Qui videlicet modo cū magno tormento irrupunt in interiora corporis mei: morq; vt ad inuicē perueniēt moriar: et paratis ad rapiēdū me demonib; inferni claustra pertrahar. Sic loquebat miser desperās. Et nō multo post defunctus penitentiā quā ad breue tēpus cū fructu venie facere supersedit: in eternū sine fructu penis subdit⁹ facit. De quo cōstat quia sicut beatus papa Gregorius de quibusdam scribit nō pro se ista cui nō profuerit: sed pro alijs viderit qui eius interitū cognoscētes: differre tēpus penitentiē dū vacat timerent: ne improprio mortis articulo preuenti impenitentes perirēt. Quod autē codices diuersos per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri: ob id superna dispensatione factū est vt meminimus facta et cogitationes nostras non in ventū diffuere: sed ad examen summi iudicis cuncta seruari. et siue per amicos angelos in fine nobis ostēdenda: siue per hostes. Quod vero prius candidū codicē protulerunt angeli: deinde atrū demōes: illi apparū: isti enormē: animaduertendū est q̄ in prima etate bona aliqua fecit que tamen vniuersa prauē agendo iuuenis obnubilauit. Qui si eorū econtrario errores puericie corrigere in adolescentia ac benefaciēdo a dei oculis abscondere curasset posset eorū numero sociari: de quib; ait Psal. Beati quorū remisse sunt iniquitates. et quorū tecta sunt peccata. Hanc historiā sicut a venerabili antistite Perthelmo didici simpliciter ob salutem legentū siue audientium narrādam esse putauī.

Ut itē alius moriturus deputatus sibi apud inferos locū penarū viderit.

Capitulum. XXV.

Nui autē ipse fratrem quē vtinā nō nossem: cuius etiā nomen si hoc aliqd pdesset dicere possem: posuī in monasterio nobili: sed ipum ignobiliter viuētē. Corripiebat quidē sedulo a fratrib; ac maiorib; loci: atq; ad castigationē vitā cōuertī ammonēbat. Et q̄ uis eos audire nolūisset: tolerabat tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operis ipsi⁹ exteriorē (erat ei fabrilī arte singularis). Seruiebat autē multū ebrietati: et ce

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

teris vite remissionis illecebris: magisq; in officina sua die noctuq; residere: q̄ ad psallendum atq; orandū in ecclesia: audiendumq; cum fratrib; verbū vite concurrere consuenerat. Unde accidit illi: quod solent dicere quidā: quia qui non vult ecclesie ianuaz sponte humiliatus ingredi: necesse habet ianuā inferni nō sponte damnatus introduci. Percussus em̄ lāguore: atq; ad extrema perduct⁹ vocauit fratres ⁊ multū merens ac damnato similis cepit narrare: quia videret inferos apertos ⁊ sathanā immersum in pfundū tartari. Caiphā cū ceteris qui occiderūt dominū iuxta eum flāmis vlticib; contraditū. in quoz vicinia inquit heu mihi lo cum despicio ⁊ eterne perditionis esse paratū. Audientes hec fratres ceperunt diligenter exhortari vt vel tūc positus ad huc in corpore penitentiā faceret. Respōdebat ille desperās. Non est mihi modo tempus vitaz mutandi cum ipse videret iudiciū meū iam esse completū. Talia dicens sine viatico salutis obiit: ⁊ corpus ei⁹ in vltimis est monasterij locis humatum: neq; aliquis pro eo vel missas facere: vel psalmos cantare: vel saltē orare presumebat. B Q̄ grandi distātia diuisit deus inter lucē ⁊ tenebras. Beatus p̄martyr Stephanus moriēdo pro veritate vidit celos apertos: vidit gloriā dei: ⁊ Jesum stantē a dextris dei: ⁊ vbi erat futurus ip̄e post mortē: ibi oculos mentis ante mortē quo letior occumberet misit. At cōtra faber ille tenebrose mentis ⁊ actionis imminente morte vidit aperta tartara: vidit damnationē diaboli ⁊ sequaciū eius. Vidit etiā suū infelix inter tales carcerē quo miserabilius ipse desperata salute periret. Sed viuentibus qui hec cognouissent causam salutis sua perditione relinquerent. Factū hoc nuper in prouincia Berniciorū: a longe lateq; diffamatū multos ad agendam ⁊ nō differendā scelez suoz penitudinē prouocauit. Nō vtiā ex hinc etiā nostrarū fiat lectione literarū.

Ut plurime Scotorū ecclesie instante Adannan catholicū pascha suscepint: atq; idē librū de locis sc̄tis scripserit.

Capit. XVI.

Quo tpe plurima pars Scotorū in Hybernia ⁊ nōnulla de Brito nib; in Britannia rationale et ecclesiasticū paschalis obseruantie tps dñs donante suscepit. Siquidem Adannā psbyter ⁊ abbas monachorū q̄ erāt in insula Du: cū legatōis grā missus a sua gente venisset ad Alfridū regem Anglorū: ⁊ aliquādiu in ea morat⁹ videret rē ecclesie canonicos: s; ⁊ a plurib; q̄ erāt eruditiores eēt solerter ammonit⁹ ne cōtra vniuersalē ecclesie morē: vel in obseruantia paschali: vel in alijs quib; decretis cum suis paucissimis ⁊ in extremo mundi angulo positis viuere presumeret mutatus mente est: ita vt ea que viderat ⁊ audierat in ecclesijs Anglorū sue suozq; cōsuetudini libētissime pferret. Erat em̄ vir bon⁹ ⁊ sapiēs ⁊ sciētia scripturarū nobilissime instruct⁹. Qui cū domū redijisset curauit suos qui erant in Du: qui ve eidē erant subditi monasterio ad eum quē cognouerat: quēq; ipse ex toto corde susceperat veritatis callē perducere: nec valuit nauigauit Hyberniā ⁊ predicans eis ac modesta exhortatiōe declarans legitimū pasche tēpus plurimos eoz ⁊ pene omnes qui abhensium erāt dñō liberi ab errore a viro correctus: ad vnitatē reduxit catholicā: ac legitimū pasche tempus obseruare perdocuit. Qui cū celebrato in Hybernia canonico pascha ad suā insulā reuertisset: sicq; in monasterio catholicā tps paschalis obseruatiā instantissime predicaret: nec tamē pficere quod conabat⁹ posset: contigit cum ante expletū anni circulum migrasse de seculo: diuina vtiq; dispensatione vt vir vnitatis ⁊ pacis studiosissimus ante ad vitā raperet eternā q̄ redeūte tēpore paschali grauiorem cum eis qui eum ad veritatē sequi volebāt cogeret habere discordiam. Scripsit idem vir de locis sanctis librum legentib; multum vtilissimū: cuius auctor erat docendo ac dictando Galliarū episcopus Arculfus q̄ brōz gratia sc̄toz venerat Hierosolymā. Et iustrata omni terra repromissiois Damascū quoq; Cōstātinopolim: Alexādriā: multas mar; insulas adierat: patriāq; nauigando reuertēs: vi tempestatis in occidēta Britannie littoza delatus est. Ac

post multa ad memoratum christi famulū
Adamnanū perueniens ibi doctus inscri-
pturis: sanctorum q̄ locoꝝ gnatus esse cō-
pertus est: libentissime est ab illo susceptus
libenti⁹ auditus: adeo ut queq; ille se in lo-
cis sanctis memoratu digna vidisse testaba-
tur: cuncta mox iste litteris mādare cura-
uerit. Fecitq; opus: ut dixi multis vtile: et
maxime illis qui longius ab eis locis in qui-
bus patriarche et apostoli erāt secreti ea tā-
tum de his que lectioni didicerint norūt
Porrexit autē librū hūc Adānan Alfrido
regi ac peius est largitionem etiā minori-
bus ad legendū traditus. Scriptoz quo-
q; ipse multis ab eo muneribus donatus
patriā remissus est. De cuius scriptis aliq̄
decerpere ac nostre huic historie inserere cō-
modū fore legentibus reor.

Que in eodē libro de loco dominice na-
tuitatis: passionis et resurrectionis com-
memorauerit.

Capitulum. XVII.

Scripsit ergo de loco dominice na-
tuitatis in hūc modū. Bethleem
Sciuitas David in dorso sita est au-
gusto. ex oī pte vallibus circumdata
ab occidente in orientē mille passibus
hūilis sine turribus muro per extrema pla-
nyerticis instructo. In cuius orientali an-
gulo quasi quoddam naturale semiātrum
est. Cuius exterior pars natiuitatis domini
ce fuisse dicitur locus interior presepe do-
mini nominatur. Hec spelunca tota interi-
us precioso marmore tecta supra locū ubi
dominus natus speciali⁹ traditur: sacre
marie gradem gestat ecclesiam. Scripsit
item hoc modo de loco passionis et resurre-
ctionis illius. Ingressus a septentrionali
parte urbem hierosolymam. p̄m̄ de locis
sanctis pro pditione platearū diuertū est
ad ecclesiam cōstantinianam q̄ Martyrū
appellatur. hāc Cōstantin⁹ imperator eo-
q; ibi crux domini ab Helena matre repta
sit magnifico et regio cultu cōstruxit. De
hic ab occasu golgathana videt ecclesia: i q̄
etiam rupis illa apparet que quondā ip̄a
infixo domini corpore crucem pertulit ar-
genteam: modo pergrandem sustinet cru-
cem pendente magna d̄ super eam rota cū
lampadibus. Infra ip̄m vero locū domi-

nice crucis excisa in petra scripta est. In q̄
super altare pro defunctis honoratis sacri-
ficiū solet offerri: positus interim in pla-
tea corporibus. Huius quoq; ad occasus ec-
clesie anastasis hoc est resurrectionis do-
minice rotunda ecclesia tribus cincta parie-
tribus. xij. columnis sustentat. Inter pari-
etes singulos latum habens spacium vie
que tria altaria in tribus locis parietis me-
diū cōtinet: hoc est australi: aquiloni: et oc-
cidentalī. Nec bis quaternas portas id ē
introitus habet. Et
quibus quatuor ad vulturum et quatuor ad
eurum spectat. huius in mediomomen-
tū domini rotundū petra excisum est. Cui⁹
culmen intrinsecus stans homo manu cō-
tingere potest. ab oriente habens introitū
cui lapis ille magnus appositus est quod
intrinsecus ferramentozū vestigia vsq; in
p̄sens ostendit. Nam extrinsecus vsq; ad
culminis summitatē totū marmore tectū
est. Summū hō culmen auro ornatū: au-
ream magnā gestat crucem. In huius ergo
monumenti aquilonari parte sepulcrū do-
mini in eadē petra excisum. Longitudinis
octo pedum: trium mensura palmaz pau-
mēto alti⁹ eminet. Introitū habēs a late-
re meridiano: ubi die noctuq; xij. lapides
ardent. quatuor intra sepulcrū octo supra in
margine dextro. Lapis qui ad ostiū mo-
numenti positus erat: nunc scissus est. cu-
ius pars minor quadratū altare ante osti-
um nihilomin⁹ eiusdē monumēti stat. ma-
ior hō in orientali eiusdē ecclie loco q̄ dran-
guluz. Alio altare sub lineaminibus extat:
Color eiusdē monumēti et sepulcri albo et
rubicundo pmixtus videt.

Que item de loco Ascensionis domini
ce et sepulcris patriarchaz.

Capitulum. XVIII.

De loco quoq; ascensionis domini
ce p̄fatus autor hoc modo refert
mons oliuaz altitudine moti si-
on par est. s; latitudie et longitūdie
p̄stat: exceptis vitibus et oliuis. rare ferax ar-
boribus. Frumētū quoq; et ordei fertilis. Ne-
q; enim brucosa sed herbosa et florida so-
li illius est qualitas. In cuius summo p̄ti-
ce ubi dñs ad celos ascendit ecclesia rotunda
gradis ternas p̄ circūitū cameratas habet

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

portic^o desup tectas. Intior nāq; dom^o ppter dñici corpis meatum camerari z regi nō potui altare ad orientē habēs angusto culmie ptectū. In cui^o medio vltima dñi vestigia celo desup patēte vbi ascēdit visū tur. Que cū q̄tidie a credētib; terra tollat nihilomin^o manet: eandēq; adhuc species veluti impressis signatas vestigijs seruat. Hec circa aerea rota iacet vsq; ad cervicē alta: ab occasu habēs introitū pēdēte desup in trocleis magno lāpade totaq; die z nocte lucente. in occidentali eiusdē ecclie parte fenestre octo: totidēq; e regione lampades in funib; pendentes vsq; hierosoly mā p vitrū fulgent: quarū lux corda intuetium cū quadā alacritate z cōpunctōe p̄uefacere dicit. In die ascētionis domice pannos singulos missa peracta validi flumīs pcella desursus venire psuevit: z oēs qui in ecclesia affuerint terre p̄sternere. Desitu etiā Ebebron z monumētis patz ita scribit. Ebebrō q̄ndā ciuitas z metropolis regni David. nūc ruinis tantū quid tūc fuerit ostēdēt vno ad orientē stadio speluncā duplicē in valle habz: vbi sepulchra patriarchaz q̄drato muro circūdant capitib; versis ad aquilonē. Et hec singula singulis tecta lapidib; instar basilice dolatis triū patriarchaz cādidis Adam obscurioris z vilioris opis q̄ haud lōge ab illis ad borealē extremāq; muri illi^o partē pausat Triū q̄z feminaz viliores z minores memorie cernunt mābre collis mille passiva monumētis his ad boreā herbosus valde z florib; cāpestrē habens in vertice planicie. In cui^o aq̄lonari pte quere^o abrae duorū hominū altitudinis trūc^o ecclesia circūdat^o est. Hec d̄ opuscul^o excerpta p̄fati scriptor; ad sensū q̄dem p̄boz illi^o sed breuiorib; strictisq; cōprehēsa sermōibus nostris ad vtilitatē legentū historijs indere placuit. Plura voluminis illius se qui scire delectat: vel i ipso illo volumine: vel in eo quod de illo duduz strictim excerptim^o epitomate requirat.

Ut australes saxones episcopos acceperint Eadberechtū z Eollan Occidentales Danielem z Adbelmum: z de scriptis eiusdem Adbelmi.

Capitulum XIX.

Anno dñice incarnationis. dccv. Alfrid rex Flordanhimbroyz defūct^o est āno regni sui. xx. necdū impleto. Cui succedēs in impiū fili^o su^o Osred puer. ix. circiter annoz regnavit annis. xj. Hui^o regni p̄ncipio antistes occidentaliū saxonū Heddi celestem migravit ad vitā. Bonus quippe erat vir ac iustus z epalem vitam siue doctrinā magis insito sibi virtutum amore: q̄z lectionibus institutus exercebat. Deniq; reuerendissimus antistes Pectelin: de quo in sequētib; loco suo dicendū est: qui cum successore ei^o Adbelmo multo tempe adhuc diaconus siue monachus fuit referre est solitus q̄ in loco quo defunctus est ob merituz sanctitatē eius mltā sint patrata miracula hoiesq; puincie illius soliti ablatum inde puluerē ppter languētes in aquā mittere: atq; ad hui^o gustuz siue asp̄sionē multas sanitatē egrotis z hoibus z pecorib; conferre. Propter qd̄ frequenti ablatione pulueris sacri fossa sit ibidem facta nō minima: Quo d̄functo: ep̄atus puincie illius in duas parochias diuisus est. Una data Danieli quā vsq; hodie regit. Altera Adbelmo cui annis q̄tuor strenuissime p̄fuit: ambo z in rebus ecclesiasticis z in sciētia scripturaz sufficienter instructi. Deniq; Adhelm cum esset adhuc p̄sbyter z abbas monasterij quod Waildubiurbē nō mināt scripsit iubente synodo sue gentis librum egregium aduersus erroz Britonū quo vel pascha non suo tpe celebrant: vel alia p̄plura que ecclesiastice castitati z paci contraria gerūt. Vult osq; eoz qui occidentaliū saxonib; subditi erant Britones ad cotholicam dñici pasche celebratiōnem hui^o lectiōe pduxit. Sc̄psit z de virginitate libz eximū: quem in exēplū sedulū geminato ope z s̄b hexametris z prosa composuit. Sc̄psit z alia nōnulla v̄pote vir v̄ndecunq; doctissimus. nam z sermone nitidus z sc̄pturarū vt dixi liberaliū ecclesiasticarūq; erat eruditōe mirād^o. Quo defuncto: p̄tificatū pro eo suscepit Fortheri. q̄ vsq; hodie supest vir z ipse in sc̄pturis sc̄tis mltū erudit^o. q̄ b̄ep̄atū animistrātib; statutum est synodali decreto vt puincia australiū saxonuz que eaten^o ad ciuitatis Vēntane cui tūc Daniel p̄erat paro

chiā ptinebat et ipse sedē episcopālē ac pri-
um haberet ep̄m. Consecratusq; est eis pri-
mus antistes Eadberecht: q̄ erat in mona-
sterio abbas beate memorie Wilfridi epis-
copi qd̄ dicit̄ Selesē. Quo defūcto Eol-
la suscepit officiū p̄tificat̄. Ip̄o autē an-
nū aliq̄t̄ annos ex hac luce subtracto ep̄s co-
pat̄ vsq; hodie cessauit.

Ut Coēred merciorū: et Offa oriētaliū
saxonum rex in monachico habitu romē
vitam finierint: et de vita v̄l obitu Wilfridi
ep̄s cop̄i.

Capitulum XX.

Anno autē imperio Hosfredi quar-
to Loenred q̄ in regno merciorū
nobilissime tempe aliquātō p̄fue-
rat: nobili⁹ m̄lto sceptrā regni reli-
quit. Nā venit rhomā: ibiq; attōl⁹ p̄tifica-
tum habēte Constantino: ac monach⁹ fa-
ctus ad limia ap̄loz in precib; ieiunijs et
elemosynis vsq; ad diē p̄māsit v̄ltimuz.
Succedēte in regnū Eolredo filio Edilre-
di: q̄ ante ip̄m Loenredū idē regnū tene-
bat. Venit autē cū illo et filius Sigberi re-
gis oriētaliū saxonū: cui⁹ supra memini-
mus: vocabulo Offa iuuenis amatissime
etatis et vetustatis toteq; sue gēti ad tenē-
da seruādaq; regni sceptrā exoptatissim⁹
q̄ pari ductus deuotōe mētis reliq̄t v̄xorē
agros: cognatos et p̄tiam p̄pter ch̄m: et p̄t
euāgeliū: vt in hac vita cē tuplū acciperet
et in seculo futuro vitam eternā. Et ip̄e ergo
vbi ad loca sancta rhomā puenerit attōl⁹
et in monachico vitā habitu cōplēs ad vi-
sionē beatorū ap̄ostolorū in celis diu d̄side-
ratā puenit. Eodē sane anno q̄ hi britāniā
relinq̄re: antistes eximi⁹ Wilfrid post: xlv.
annos accepti ep̄s copat̄ diē clausit extre-
mū: in puicia q̄ vocat̄ Būdalū: Corpusq;
ei⁹ loculo inditū platū est i mōasteriū ip̄i
us qd̄ dicit̄ in Dripū: et iuxta honorē tāto
p̄tifici cōgruū in ecclia b̄ti apli Petri se-
pultū. De cui⁹ statu vitāq; (vt ad p̄ores da-
te sunt) paucis q̄ sūt gesta memorem⁹. Cū
esset puer b̄n indolis: atq; etatē moribus
trāsiens ita semodeste et circūspecte in o-
b̄ gerebat: vt merito a maiorib; quasi vn⁹
ex ip̄is amaret et veneraret. Ubi q̄rtum de-
cimū etatē p̄tigit annū monasticā seculari
vitā p̄tulit. Qd̄ vbi patri suo narrauit (iaz

em̄ mater obierat) libēter ei⁹ votis ac desi-
derijs celestib; annuit eūq; ceptis insiste-
re salutarib; iussit. Venit ergo ad insulaz
Lindissarnensem: ibiq; monachoz famu-
latui se p̄tradēs diligentē: ea monastice ca-
stitatis ac pietatē erāt et discere curabat et
agere. Et q̄ acris erat ingenij didicit citis-
sime psalmos et aliq; codices. nec dū qd̄ ē
attōsus v̄z his q̄ tōtura maiora sunt vir-
tutib; idēz humilitatis et obediētie nō me-
diocriter insignit⁹. Propter qd̄ et a seniori-
bus coetaneis suis iusto colebat affectu
In q̄ videlicet monasterio cū aliq̄t̄ annos
deo seruiret aia duercit̄ paulatī adolēscēs
animi sagacis minime p̄fectā esse virtutis
viam q̄ tradebat a Scotis p̄posuitq; anio
venire rhomā: et qui ad sedem ap̄licam rit⁹
ecclesiasticā siue monastiales fuarent vi-
dere. Qd̄ cūz fratrib; referre laudauerunt
eius p̄positū: eūq; ob id qd̄ mente disposu-
it perficere suadebant. At ille p̄festim veni-
ens ad reginā Eanfledam: cui notus erat
eiusq; p̄silio et suffragijs p̄fato fuerat mo-
nasterio sociatus: indicauit ei desiderij si-
bi iter beatorū ap̄ostolorū limina visitandi.
Que delectata bono adolēscēs p̄posito mi-
sit eū ad Cantuā ad regē Ercuberechtuz
qui erat filius auunculi sui: postulans eūz
vt honorifice rhomā trāsmitteret. Quo tē-
pore ibi gradum archiep̄s copat̄ Honori-
us vnus ex discipul̄ beati pape Gregorij
vir in rebus ecclesiasticis sublimit̄ inuē-
tus seruabat. Ubi cū aliq; diu demoratus
adolēscēs animi viuacis diligenter his q̄
inspiciebat discendi operā daret: Supue-
nit illo alius adolēscēs nomine Biscop:
cognomento Benedict⁹ de nobilib; āgio-
rū cupiens et ipse rhomā venire: cuius su-
pra meminim⁹: huius ergo comitatu rex
sociauit Wilfridū v̄tq; illum secūm rho-
mam perduceret iussit. Qui cū Lūgdunū
peruenissent: Wilfrid ab Alfiño ciuitatis
ep̄s copo retētus est. Benedictus ceptuz
iter nauim tunc Romam vsq; comp̄ euit.
Delectabat em̄ antistes prudētia verborū
iuuenis: gr̄a venusti vult⁹: alacritate actio-
nis: et p̄stantia ac maturitate cogitatōis
Cū et oia q̄ necesse habebat abundantē ip̄i
cū socijs suis q̄ diu secū erāt donabat. Et
insup offerebat: vt si vellet partē galliarū
nō minimā illi regendā cōmitteret ac filiā

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

fratris sui hginē illi pūgē daret: eū q̄ ipse loco adoptiui h̄iet. At ille gr̄as agēs pietati quā erga eū cū esset pegrin⁹ h̄ie digna ref: Rūdit: ppositū se magis alteri⁹ pueri fatiōis habere. z iō patria relicta rhomaz iter agere cepisse. Quib⁹ auditis antistes misit eū rhomā dato duce itineris: z cūct⁹ simul q̄ necessitas poposcebat itiner⁹ largiter sūministratis. obsecrās sedulo vt cū patriā reuertere⁹ p se iter facere meminisset. Veniēs p̄o rhomā z orōnib⁹ ac meditationē rez ecclesiasticaz vt animo p̄posu erat quotidiano mancipat⁹ instātia peruenit ad amacitiam viri sanctissimi ac doctissimi Bonifacij vicz archidiaconi q̄ et p̄siliari⁹ erat apostolici pape. Cui⁹ magisterio q̄tuor euāgeliorū libros ex ordie didicit. cōpotū pasche rōnabilē: z alia multa que in patria nequerat ecclesiastic⁹ disciplinis accōmodare eadē magistro tradēte pcepit. Et cū mēses aliq̄t ibi studijs occupat⁹ felicib⁹ exegisset: rediit ad Alfiōnū in galliā: z tres annos ap̄d ip̄m cōmoratus attōsus est ab eo: z in tāto habitus amore vt heredē sibi illū facere cogitaret. Sed ne h̄ fieri possz antistes crudeli morte p̄reptus est. z Ulfrid ad sue poti⁹: hoc est: angloz genti ep̄atum referuatus. Flā Balbild regina missis militib⁹ ep̄m iussit interfici. quē ad locū quidē duo decollandus erat secutus est Ulfrid cleric⁹ illi⁹: Desyderās cum eo tā etsi ip̄o multū phibēte pariter occūbere. Sed hūc vbi peregrinū atq̄ oriundū de natiōe angloz cognouere carnifices: pepercere illi: neq̄ eū tradidare cū suo voluere pōtifice. At ille Britanniā veniēs cōiūct⁹ est amicitijs Aluefridi regis: qui catholicas ecclie regulas sequi semp z amare didicerat. Cū z illi q̄ catholicum eū se esse comperit mox donauit terram decē familiarum in loco qui dicitur Standfrod: z non multo post monasterium. xxx. familiarū in loco qui vocatur in Drupum: quem videlicet locuz dederat p̄ idē ad construendū inibi monasterium bis qui scotos sequebant. Verum quia illi postmodum optione data maluerunt loco cedere: q̄ pascha catholicū ceterosq̄ ritus canonicos iuxta rhomane ac apostolice ecclesie consuetudinē recipere dedit h̄ illi quem meliorib⁹ imbat⁹ disciplinis ac

morib⁹ vidit. Quo in tempe ad iussione⁹ prefati regis presbyter ordinat⁹ est in eodē monasterio ab Agilberto episcopo Benissorum: cui⁹ supra meminim⁹. Desyderante rege vt vir tante eruditionis ac religionis sibi specialiter in diuiduo comitatu sacerdos essz ac ductor. Quē nō multo post detecta z eliminata (vt sup̄ docuim⁹) scotoz secta galliā mittens cum p̄silio atq̄ p̄sensu patris sui Osii episcopi sibi rogauit ordinari: cū essz annoz circiter xxx. eodē Agilberecho tunc episcopatus agente p̄siliace ciuitatis: cum quo z alijs. xj. episcopi ad dedicationē antistitis cōuertētes multū honorifice ministeriū impleuerunt. Quo adhuc in transmarinis partib⁹ demorāte cōsecratus est in episcopatum Eboraci iubēte rege Osii Leadda vir sanctus: vt supra memoratum est. z tribus annis ecclesiam sublimiter regēs de hinc ad monasterij sui quod est in leitinga ei curam secessit. Accipiente Ulfrido episcopatū totius Flordāhimbroz puincie. Qui deinde regnāte Ecgfrido pulsus episcopatu: z alijs p̄ illo cōsecrati antistites: q̄rum supra meminim⁹: rhomāq̄ iturus et coram apostolico papa causam dicturus vbi nauē cōscendit flante fauonio pulsus est Fresiā: z honorifice suscept⁹ a barbar⁹ ac rege illoz Aldgiso predicabat eis christum: z multa eorū mirabilia verbo veritatis instituens a peccatoz suozum sordib⁹ fonte salutaris abluif. Et q̄ post modicū Ulfrord reuerēdissimus christi pontifex in magna deuotione cōpleuit. ipse prim⁹ ibi opus euāgelicum cepit. Ibi ergo h̄yemē cum noua dei plebe feliciter exigēs sic rhomā veniēdi iter repetiit. z vbi causa ei⁹ vtilata est presente Agathone papa z pluribus episcopis vniuersorū iudicio absq̄ crimine accusatus fuisse ep̄atu esse dign⁹ inuētus est. Quo in tpe idē papa Agatho cū synodū cōgregaret rhome. cxxv. ep̄orū aduersus eos vnā in dño saluatore volūtate atq̄ opationē dogmatizabant: vocari iussit z Ulfridū atq̄ inter ep̄os cōsedētem dicere fidē suam simul z puincie siue insule de qua venerat. Cūq̄ catholicus fide cū suis essz inuēt⁹: placuit hoc inter cetera eiusdem synodi gestis inseri: scriptūq̄ hoc modo. Ulfridus deo amabilis ep̄us

Eborace civitatis aplice sedem d sua cau-
 sa appellas et ab hac potestate de certis in-
 certisq; reb; absolutus. et cu alijs. cxxv. eos
 epis in synodo in iudicij sede pstitutus et
 p omi aq; lona li parte britanie et hybernie
 insulis q; ab angloz: britonij: necno scoto-
 ru et pictoz gentib; incolunt. Verum et ca-
 tholica fide p fessus est. et cu scriptioe sua
 corroboravit. Post hec reuersus britania
 p nincia Australiu saxonu ab idolatrie ris-
 tib; ad fidem christi puerit. Uecte quoq;
 insule verbi ministros destinavit. et secun-
 do ano Alfridi q; post Ecgfridum regna-
 uit: sede sua et epatu ipo rege inuitante re-
 cepit. Sz postq; qnq; anos denuo accusa-
 tus ab eode ipo rege et plurimis episcopis
 pfulatu pulsus est. Veniesq; rhoma cuz p
 sentib; accusatorib; accipet locu se defen-
 dendi. Cosedentib; epis plurib; cu apo-
 stolico papa Joane oi iudicio pbatus est
 accusatores eius nonnulla in parte falsas
 ptraeiu machinasse calunias. Scriptuq;
 a pfato papa regib; anglozum Edilredo et
 Alfrido vt eu in epatum suum: eo q; iniu-
 ste fuerit p demnatus facerent recipi. In-
 uit aut causaz absolutiois ei? lectio syno-
 di beate memorie pape Agathonis q; qn-
 dam ipse p sentem in vrbe ad quem eodem
 consilio inter epos residentevt predixim?
 acta est. Tu ergo causa exigente synodus
 eadem coram nobilib; et frequetia populi
 iubente apostolico papa dieb; aliquot le-
 gere ventu est ad locuz; vbi scriptum erat
 Wilfridus deo amabilis epus Eborace ci-
 vitatis apostolica sedē de sua causa appel-
 las: et ab hac potestate de certis incertisq;
 reb; absolutus. et cetera q; supra posuim?
 Qd vbi lectu est stupor apprehendit audi-
 entes. et silente lectore ceperunt alterutru
 reqrere q; esset ille Wilfrid eps. Tu Boni-
 faci? p siliari? aplici pape: et alij pplures
 qui eu temporib; Agathonis pape ibi vi-
 derunt: dicebat ipm ee episcopu q; nup rho-
 maz accusat? a suis: atq; ab a postolica ses-
 de iudicandus aduenerit. Qui ia dudum
 inqunt a ccusat? equē huc aduenies mor-
 audita ac d iudicata ca et cotrouersia vtri-
 usq; part; a beate memorie papa Agatho-
 ne pbatus est ptra fas a suo episcopatu re-
 pulsus. et tantus apud eu habitus: vt ipm
 in p cilio q; pgregaret epoz quasi viru in-

corrupte fidei et animi probi residere pre-
 cipere. Quib; auditis dicebat oēs vna cu
 potifice viru tante autoritatis: q; p. xl. pro-
 pe annos episcopatuungebat nequa q;
 danari debere: sed ad integrū culpīs accu-
 sationū absolutū patriā cū honore reuer-
 ti. Qui cū remeās in galliaz partes deue-
 nisset tact? est infirmitate repentina: et ea
 crescēte adeo pressus vt neq; eq; vbi pos-
 set sz manib; ministroz portabat in graba-
 to. Sic delat? in ciuitatē Bellum gallie
 q; tuoz dieb; ac noctib; quasi mortuus ias-
 cebat alitu tantū ptenui q; vineret demō-
 strans. Lunq; ita sine cibo et potu: sine vo-
 ce et auditu. q; triduo pseueraret. quita des-
 mū illucescēte die quasi de grani expergeu
 factus: somno exurgens resedit: apertisq;
 oculis vidit circa se choros psallentiu; si-
 mul et stentiū fratru; ac modicū suspirans:
 interrogauit vbi esset Acca pres byt. Qui
 statim vocat? intravit. et vidēs eu melius
 habentē ac loqui iam valentē flexis genis-
 bus grās egit deo cū omnib; q; aderāt fra-
 tribus. Et cum parum consedissent: ac de
 supnis iudicij trepidi aliquatuz; fabulari
 cepissent: iussit pontifex ceteros ad horaz
 egredi et ad Accā ps bytez ita loq; exorsus
 ē. Visio mibi mō tremēda apparuit: quaz
 te audire ac silētio tegere volo. donec scia
 qd de me fieri velit de?. Astitit em mibi q;
 dā candido pclarus habitu dicēs se Mi-
 chaelē esse archagelū: et ob h; inquit missuz
 vt te a morte renocē. Donauit enī tibi do-
 min? vitaz p oiones ac lacrimas discipu-
 lorum et fratru tuoz. et pintercessionē sue
 beate genitricis semp; virginis Marie.
 Quapropt dico tibi: quia modo quidē ab
 infirmitate hac sanaberis. Sed paratus
 esto quia post quadrienniū reuertens visi-
 tabo te. Patriam p; perueniens maximā
 possessionum tuaz que tibi ablata sūt por-
 tionez recipies: atq; in pace tranquilla vi-
 tam terminabis. Conualuit igif episcop?
 cunctis gaudentib; et deo gratias agenti-
 bus: ceptoq; itinere britaniaz venit. lectis
 at eplis quas aplice papa adduxerat Be-
 rechuald archiep; et Egilred qndam rex
 tūc aut abbas libentissime fauerunt. Qui
 videlicet Edilred accitis ad se Loenreduz
 quem pro se regem fecerat amicum episco-
 po fieri petijt et impetrauit. Sz Aldrid

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Flordanbimbroꝝ rex eū suscipere cōtem
psit. nec longo post sup̄fuit. Un̄ factuz est
vt regnante Osredo filio eius mor̄ synoꝝ
do facta iuxta flumiū Hidd post aliquātū
vtriusq; partis p̄fictū tandē cūctis fauē
tib; i p̄sulatū sit sue recepte ecclie. Sicq;
q̄tuor annis vsq; ad diem obitus sui vitā
duxit in pace. Defunctus est autē i mona
sterio suo qd̄ habebat i puincia Undaluz
sub regimine Ludbaldi abbatis z ministe
rio fratru perlatuz i p̄mū suū monasteriū
qd̄ dicit̄ in Dupum positus ē in ecclia be
ati apostoli Petri iuxta altare ad austruz:
vt z supra docuim⁹. z hoc de illo epitaphi
um est scriptum.

Uilfridus h magn⁹ redescit corpe p̄sul
Nac̄ dño q̄ aulā ductus pietatis amore
Fecit: z eximio sacrauit noīe petri
Lui clauēs celi ch̄s dedit arbit̄ orbis.
Atq; auro arctirio deuotus vestit̄ auro
Qui etiā sublime crucis radiante metallo
Hic posuit tropheū necnō z q̄tuor auro
Scribi euāgelij p̄cepit in ordinē libros
Ac thecā erutilo his p̄dignā p̄didit auro
Paschalis q̄ etiā solēnia t̄pa cursus
Latholica ad iustū correxit dogma cano
Quem statuere patres dubioq; (nis.
errore remote

Lerta sue genti ostendit moderamīa rit⁹.
Inq; locis ist̄ monachoz examia crebra
Colligit: ac monitis canit q̄ regula patz
Sedul⁹ instituit multisq; domiq; forisq;
Lactat⁹ nimitū p̄ t̄pa lōga piclis:
Quidecies ternos postq; egit ep̄us ānos
Trāsiit: z gaudēs celestia regna petiuit:
Dona iesu vt grex pastor; calle sequat̄.

Ut religioso abbati Adriano Albinus
Uilfrido in ep̄atu Acca successerit.

Capitulū XXI.

Anno post obitū p̄fati patr̄, p̄tio
idē quito Osredi regis reueren
dissim⁹ p̄ Adrianus abbas coz
operator in verbo Theodoro b̄tē
memorie ep̄i defunctus est. et in monaste
rio suo i ecclia b̄tē di genitric; sepult⁹. q̄ ē
annus q̄dragesimus primus ex q̄a Uitas
liano papa direct⁹ est cū Theodoro. Exq;
sūt britaniā venit. xxxj. Cuius doctrina si
mul z Theodoro inter alia testimonia ph̄s
bet q; Albin⁹ discipul⁹ ei⁹ q̄ monasterio

ip̄ius in regimie successit intantū studijs
scripturaz institutus est vt grecā qd̄ delin
guā nō parū ex parte latinā s̄o non min⁹
q̄ angloꝝ que sibi naturalis est nouerit.
Suscepit s̄o p̄ Uilfrido ep̄atū Dagustal
densis ecclie Acca p̄sbyter eius vir z ipse
strenuissim⁹: z coram deo z hominib; ma
gnificus: q̄ et ip̄i ecclie sue q̄ i beati An
dree apli honore p̄secrata est edificū mul
tuario decore ac mirificis ampliauit op̄i
bus. Dedit nāq; operā (qd̄ z hodie facit) vt
adq̄sitis vndiq; reliquijs beatoꝝ ap̄toꝝ
z martyru christi in venerationem illoruz
poneret altaria: distinctis porticib; i hoc
ip̄um intra muros eiusdem ecclie. Sed et
historias passionū eoruz vna cū ceteris ec
clesiasticis voluminib; summa industria
congregās: amplissimā ibi ac nobilissimaz
bibliothecā fecit. Recnon z vasa sancta z
luminaria: aliaq; hmōi q̄ ad ornatū dom⁹
dei p̄tinēt studiosissime parauit. Cātorēq;
egregium nomine Daban: qui a successo
ribus discipuloꝝ beati pape Gregorij in
cantua fuerat cantandi sono edoctus ad
se suosq; instituendos accersit: ac per ano
nos. xij. tenuit: quatinus et quo illi noue
rāt carmina eccliaistica doceret. z ea q̄ q̄n
dam cognita lōgo vsu vel negligentia in
ueterare cepant: huius doctrina i p̄iscuz
renouarent statum. Nā z ip̄e ep̄us Acca
cātator erat peritissim⁹: quō etiā in litter
sanctis doctissimus: i catholice fidei p̄fel
sione castissimus. i eccliaistica quoq; insti
tutiōis regulis solertissim⁹ extiterat. et vs
q; dum sua p̄mia deuotionis accipiat ex
istere nō desistit. vtpote q̄ a puericia i cle
ro sanctissimi ac deo dilecti Bosa eboraz
cēsis ep̄i nutritus atq; eruditus ē. Deinde
ad Uilfridū ep̄m sepe melioris p̄positi ad
ueniens oēm in eius obsequio vsq; ad obi
tū illius expleuit etatez. Cum q̄ etiam rho
mam veniēs multa illic q̄ in patria nequi
uerat ecclie sc̄e institutus vtili addidit:

Ut Leolfred abbas regi Pictorū Archi
tectos ecclie simul z eplazō catholico pa
scha z tonsura miserit.

Capitulū XXII.

Et tempore Hactan rex Pictorū
qui septentrionales britannie pla
gas inhabitant admonitus: ecclie

siasticarū frequēti meditatiōe scripturarū
abrenūciavit errori q̄ eaten^o i obfūatio-
ne pasche cū sua gēte tenebat: et se suosq;
oēs ad catholicā obfūantiā dñice resurre-
ctionis tps celebrādū pdixit. Qd̄ vt faci-
lius z maiori auctoritate p̄fecerit quesivit
auxiliū de gente angloz: q̄s iam duduz ad
exemplum sancte rhomane z aplice ecclie
suarū religionē instituisse cognouit. Siq;
dē misit legatarios virū venerabilē Leol-
fridū abbatē monasterij beatoz ap̄stolo-
rū petri z pauli qd̄ ē ad ostiū muri amnis:
z iuxta amnē tina i loco q̄ vocat Ingiruū:
cui ip̄e post bñdictū: de quo supra dixim^o:
gloriosissime p̄fuit. postulans. vt exhorta-
torias sibi litteras mitteret: quib; potē-
tius p̄futare posset eos qui pascha nō suo
tpe obseruare p̄sumerent: simul z de consu-
re modo vel ratiōe q̄ clericus insigniri dis-
ceret. Excepto q̄ etiaz ip̄e in his nō pua ex-
pte esset imbutus. Sed z architectos sibi
mitti petijt q̄ iuxta morē rhomanoz ecclie
siam de lapide ingenti ip̄ius facerent. pro-
mittens hanc in honorē beati ap̄loz p̄nci-
pis dedicandā. Se q̄z ipsum cū suis oib;
morem sancte rhomane z aplice ecclie sp̄-
imitatur. In q̄ntum dūtaxat tam longe a
rhomanorū loquela et natione segregati
hāc edificere potuissent. Cuius religiosi
votis ac p̄cib; fauēs reuerendissimus ab-
bas Colfrid: misit: architectos quos pete-
bat: z litteras scriptas in hunc modum.

Dño excellētissimo z gloriosissimo regi
Haitano Colfrid in dño salutem. Catho-
licā sancte pasche obseruatiā quā a nobis
rex deo deuote religioso studio q̄sistit: p̄mi-
ptissime ac libentissime tuo desiderio iux-
ta qd̄ ab ap̄lico sede didicim^o patefa cere
satagim^o. Scim^o nanq; celitus sancte ec-
clesie donatū q̄tiēs ip̄i rerū dñice discen-
de: docēde: custodiēde: veritati operā im-
pendunt. Nam z vere omnino dixit quidā
seculariū scriptoz: quia felicissimo mūdo
statu agerēt si vel reges philosopharētur
vel regnarent philosophi. Qd̄ si de philo-
sophia huius mūdi vellet vere intelligere
de statu hui^o mūdi merito diligere potuit
homo hūc mundū: quāto magis ciuib; pa-
trie celestis in hoc mundo peregrinatib;
optandū est: z totis animi virib; supplicā-
dum: vt quo plus in mundo queq; valent:

eo amplius ei^o qui sup oīa est iudicūs mā-
datis austere p̄tendunt: atq; ad obseruandā
da secum eos q̄s qui sibi cōmissi sunt exem-
plis simul z auctoritate instituāt. Tres sūt
ergo regule sacris indite litteris quib; pas-
sche celebrandi temp^o nobis p̄finitū nul-
la prozsus humana licet auctoritate mū-
tari. Equib; due in lege Moysi diuinitus
statute. Tertia in euāgelio p̄ effectum do-
minice passiōis z resurrectionis adiūcta ē.
P̄cipit em̄ lex vt pascha p̄mo mēse anni
z tertia eiusdez mensis septimana. id est a
quintadecima die vsq; ad vicesimā primā
fieri deberet. Additū est p̄ institutionem
apostolicā ex euāgelio vt i ip̄a tertia septi-
mana diē dominicā expectare: atq; i ea tē-
poris paschalis initium tenere debeam^o.
Quam videlicet regulā triforē si quis ri-
te custodierit nunq; in adnotatiōe festi pa-
schalis errabit. Verum si de his singulis
enucliatius ac lati^o audire desiderās scri-
ptum est i exodo vbi liberādus de egypto
populus israel primum pascha facere iuz-
betur. quia dixerat dominus ad Moysen
z Aaron. Dens iste vobis principium
mensium primus erit in mensibus anni.
Loquimini ad vniuersum cetum filioz
israel z dicite eis. Decima die mensis hui-
us tollat vnusq; agnuz p̄ familias z do-
mus suas. et paulo post. et seruabitis eum
vsq; ad quartadecimā mensis huius. Im-
molabitq; eum vniuersa multitudo filioz
rum israel ad vesperam. Quib; verbis ma-
nifestissime constat q̄ ita in obseruatione
paschali mētio sit diei quartedecime: vt n̄
tū ip̄a i die quartadecima pascha fieri pre-
cipiatur: sed adueniente tandem vespera
diei quartedecime. id est. quinta decima lu-
na que initium tertie septimane faciat i ce-
li facie. p̄deunte agnus immolari iubetur.
et q̄ ip̄a sit nox quintedecime lune in qua
percussis egyptijs israel ē a longa seruitu-
te redemptus. Septē inquit dieb; azyma
comedetis. Quib; iterū verbis tota tertia
septimana eiusdem primi mensis decerni-
tur solennis esse debere. Sz ne putarem^o
easdem septem dies a. xiiij. vsq; ad. xx. esse
computandos continuo subiecit. In die
primo nō erit fermentū i domibus vestris.
Quicūq; comederit fermentū peribit ani-
ma illa de israel a die primo vsq; ad diem.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

septimū z cetera vsq; dum ait. In eadem em ipa die educā exercitū vestruz de terra egypti. Primus ergo diem azymoz appellat eū in quo exercitū eoz esset educturus de egypto. Cōstat autē quia nō quartadecima die in cui⁹ vespera agnus est immolat⁹: z que pprie pascha pasche dicit⁹: s; qn̄ tadecima sunt educti ex egypto: sicut in libro Numeroz apertissime scribit⁹. Profeci igif de Ramesse quitadecima die mensis primi. altera die fecerunt pbase filij israhel i manu excelsa. Septē ergo dies azymoz in quaz pma eductus est popul⁹ domini ex egypto ab initio (vt diximus) tertie septimane. hoc est: a quintadecima die mēsis pmi vsq; ad. xxi. eiusdē mēsis diē cōpletuz cōputari oportet. Porro dies. xiiij. extra hūc numerū separatū sub paschetitulo pnotat⁹: sicut Exodi sequentia patent edocent. Ubi cū dictū esset. In eadē enim ipa die educā exercitū vestrū de terra egypti. p̄tin⁹ additū est: z custodietis diē istuz in generationes vras ritu perpetuo. P̄mo mense quartadecima die mensis comedetis azyma vsq; ad diē vicesimā primā: non septē solum modo: sed octo potius esse dies si et ipa quartadecima annumeret⁹. Sin aut vt diligent⁹ explorata scripture veritas docet a vespera diei quartedecime vsq; ad vesperaz vicesime prime computaremus. videbim⁹ pfecto q; ita dies. xiiij. vesperam suam in festi paschalis initiuz preterrogat: vt nō amplius tota sacra solēnitas q̄ septem tantū modo noctes cuz totidez dieb; comprehendat. Unde vere esse pbat nostra diffinitio. quia temp⁹ paschale primo mense anni et tertia eius hebdomada celebrāduz esse dixim⁹. Veraciter ei tertia agit hebdomada quod a vespera quartedecime diei incipit: z in vespera vicesime prime cōpletur. Post q̄ so pascha immolat⁹ est christus diemq; nobis dominicaz que apud antiquos vna vl' prima sabbati siue sabbatoz vocatur gaudio sue resurrectionis fecit esse solennem. Ita hanc apostolica traditio festis paschalib; inseruit vt nihil omnimodis de tpe pasche legalis presoccupandum: nihil minuēdum esse decerneret: quin potius statuit vt expectaret⁹ iuxta preceptuz legis. id est. prim⁹ anni mensis expectaretur quartadecima dies illius

expectaret vespera eiusdē. z cuz hec in sabbatū forte iciderit tolleret vnusq; agnū per familias z domos suas z immolarent eum ad vesperā. id est prepararent omnes ecclesiaz per orbem que vnam catholicam faciunt panem z vinum i ministeriū carnis et sanguinis agni immaculati qui abstinuit peccata mundi. z precedente cōgrua lectionū orationum ceremoniaz paschaliū solēnitate offerret hec domino in spem future sue redemptionis. Ipa est em eadem nox in qua de egypto per sanguinez agnē Israhelica plebs erepta est. Ipa ē in qua per resurrectionē christi liberat⁹ est a morte eterna populus ois dei. Hanc autē il lucecente die dominica primā paschali festi diem celebrarent. Ipa est em dies i qua resurrectionis sue gloriā dominus multifario pie reuelatiōis gaudio discipulis patefecit. Ipa pma dies azymoz: de q̄ mltū distincte in Leuitico scriptum est: Mense primo quartadecima die mensis hui⁹ ad vesperam pbase domini est: et quintadecima die mensis huius solēnitas azymozū domini est. Septem diebus azyma comedet. dies prim⁹ erit celeberrim⁹ sanctusq;. Si ergo fieri posset vt semper in diē quartadecimū primi mensis. i. i. lunaz quintadecimaz dominica dies incurreret vno semper eodemq; tempore cum antiquo di populo q̄ sacramentozū genere discretio sicut vna eademq; fide pascha celebrare possemus. quia vero dies septimane nō equali cum luna tramite percurrit decreuit apostolica traditio: que per beatus Petrum rhome predicata: per Marcum euāgelistam et interpretem ipsius alexandrie confirmata est. vt adueniente primo mense adueniente in eo vespera diei quartedecime expectaretur etiam dies dominica a quitadecima vsq; ad vicesimā primaz diez eiusdem mensis. In q̄cunq; em harū inuenta fuerit merito in eo pascha celebrabitur. Quia nimirum hec ad numez pertinet illaz septem dierū quib; azyma celebrari iubet. Itaq; fit vt nunq; pascha nostrum a septimana mensis primi tertia partez declinet: sed vel totam eam: id est omnes septem legalium azymozū dies vel certe aliquos de illis teneat. Nam z saltez vnus ex his hoc est ipm septimum apprehendet quez tamē

excellenter scriptura commendat. Dies autem in
 quiens septimus erit celebrior et sanctior
 nullumque seruire opus fiet in eo. Nullus ar
 guere nos poterit quod non rectum dominicum
 pasche diem quem de euangelio suscepimus
 in ipsa quam lex statuit tertia primi mensis
 hebdomada celebremus. Cuius obseruan
 tie catholica ratione patefacta: patet ec
 trario error irrationabilis eorum qui presu
 ptos in lege terminos nulla cogente neces
 sitate: vel anticipare: vel transcendere presu
 munt. Namque sine ratione necessitatis alicu
 ius anticipant illi tempus in lege prescriptum
 qui dominicum pasche diem a quartadeci
 ma mensis primi usque ad vicesimam putant lu
 nam esse seruandam. Cum enim a vespera diei tertie
 decime vigilias sancte noctis celebrare in
 cipimus clarum quod illum in exordio sui pasche
 diem statuunt cuius nullam omnino me
 ritionem in decreto legis inueniunt. Et cum vicesi
 ma prima die mensis pascha dominicum ce
 lebrare refugiunt: patet profecto quod illa per oia
 diem a sua solennitate fecerunt quam lex
 maiore per ceteris festiuitate memorabilem
 sepe numero commendat. Sicque die pasche or
 dine puerio et aliquando in secunda hebdo
 mada totam compleant: et nunquam hebdo
 mada tertie septimane ponant. Rursumque
 quia sextadecima die mensis sepe dicti us
 que ad vicesimam secundam pascha celebrare ma
 gis autumant. Non minore utique errore
 tametsi altero latere a recto veritatis trami
 te diuertunt: et veluti naufragia scille fugie
 tes in carybdidis voragine submergendi de
 cidunt. Nam cum a luna: xvj. primi mensis
 oriente: id est a vespera diei quinte decime
 pascha incipiendum doceant: nimirum com
 stat quia quartadecima diem mensis eius
 dem quam lex primitus et precipue commendat
 a sua proorsus solennitate secludunt. Ita ut
 quinte decime in qua populus dei ab egyptiaca ser
 uitate redemptus est: in qua dominus suo mundum
 sanguine a peccatorum tenebris liberauit. In qua
 etiam sepultus spes nobis post mortem
 beate quietis tribuit vix vesperam tangant
 idem quod pena erroris sui in semetipsum re
 cipientes. Cum in vicesima secunda die me
 sis pasche diem statuunt dominicum: legitimos
 utique terminos pasche apta transgressione
 violant: utpote qui ab illius diei vespera
 pascha incipiunt in quo hoc lex consumma

ri et perfici debere decernit. Illam in pascha
 die assignet primam cuius in lege mentio nul
 la usque reperitur id est quarte primam septima
 ne. qui utriusque non solum in diffinitione et con
 poto lunarum et tatis: sed et in mensis primi
 nunquam inueniendi fallunt. Que disputatio
 maior est quam epistola hec valeat compre
 hendi vel debeat. Tamen hoc dicam quod post equi
 noctium vernale semper inenarrabiliter pos
 sit inueniri quod mensis iuxta computum lune
 primus anni est qui esse debeat ultimus. Equi
 noctium autem iuxta sententiam omnium orientalium
 et maxime Egyptiorum: qui pre ceteris doctori
 bus calculandi palmam tenent. xvj. Kal. ap
 die peruenire consuevit: ut etiam ipsi horoloica
 inspectione probauimus. Quecumque ergo lu
 na ante equinoctium plena est quartadecima
 videlicet vel quintadecima existens hec ad pre
 cedentis anni nouissimum pertinet mensem
 ideoque pasche celebrando habilis non est.
 Que vero post equinoctium: vel in ipso equi
 noctio suum plenilunium habet: in hac absque vl
 ladubietate primi mensis est et antiquos pa
 scha celebrari solitos et nos vbi dominica
 dies aduenerit celebrare noscedum est. Quod
 ita fieri oportere illa nimirum ratio cogit
 quia in Genesi scriptum est quod deus fecit duo
 magna luminaria: luminare maius ut pre
 esset diei: et luminare minus ut preesset nocti.
 Vel sicut alia dicit editio: luminare maius
 inchoationem diei: et luminare minus incho
 ationem noctis. Si ergo prius sola a medio pre
 cedens orientis equinoctium vernale suo
 perfinxit exortu. Deinde luna sole ad vespe
 ram occidente et ipsa plena a medio secuta
 est orientis: ita omnibus annis: id est prime
 lune mensis eodem necesse est ordine serua
 ri: ut non ante equinoctium: vel ipso equi
 noctio die: sicut in principio factum est: vel
 eo transceso plenilunium habere debeat:
 ac si vno saltem die plenilunium tempus equi
 noctium precesserit non hanc primo mense inci
 pientis: sed ultimo potius preteriti lunam
 esse ascribendam: et ideo festis paschalibus in
 habilem memorata ratio probat. Quod si my
 sticam quod vos in his rationem audire delectat
 primo mense anno qui etiam mensis nouo
 rum dictus est pascha. facere iubemur. qua
 renouata ad amorem celestium spiritu me
 tis nostre sacramentum dominice resurrectionis
 et ereptionis nostre celebrare debemus.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Tertia eiusdē mēsis septimana facere p̄cipimur quia ante legem ⁊ sub lege promissus tertio tempore seculi cum gratia venit ipse qui pascha nostrum immolaret christus: qui tertia post immolationem sue passionis die resurgens a mortuis hāc dominicam vocari: in ea et nos annuatim paschalia eiusdem resurrectionis voluit festa celebrare. Quia nos quoque ita solum veraciter eius solennia celebramus si per fidem ⁊ charitatem pascha id est transitū de hoc mundo ad patrem cū illo facere curabimus. Post equi noctiū veris plenilunium mēsis p̄cipimur obseruare pascha: ut videlicet primo sol longiorem nocte faciat diem. Deinde luna plenum sue lucis orbem mundo p̄sentet: quia primo quidem sol inficere in cuius p̄nis est sanitas: id ē dominus Iesus p̄ resurrectionis sue triumphum cunctas mortis tenebras superauit: ac si ascendēs in celos misso desuper spiritu ecclesiam suam que sepe lune vocabulo designatur interna lucis gratia repleuit. Quem videlicet ordinē nostre salutis propheta contēplatus aiebat. Elenat⁹ est sol: et luna stetit in ordine suo. Qui ergo plenitudinē lune paschalis ante equinoctiū prouenire posse contenderit: talis ministeriorū celebratione maximorū a sanctarū quidem scripturarū doctrina discordat. Eō discordat autem eis qui sine p̄ueniēte gratia christi se saluari posse confidunt: quasi vera lux tenebras mundi moriendo ac resurgere nunquā vicisset p̄fectam se habere iusticiam dogmatizare p̄sumūt. Itaque post equinoctialem solis exortum post plenilunium primi mensis hunc ex ordine subsequens: id est post completarū diem eiusdem mēsis quartādecimā que cuncta ex lege obseruanda accipimus: expectamus adhuc monente euangelio in ipsa hebdomada tertia tempus diei dominice: et sic demū votiuā pasche nostri festa celebramus ut idicemus nos non cum antiquis excussum egyptie seruitutis iugum venerari: sed redemptionem totius mundi: que in antiqui dei populi liberatione p̄figurata: in christi autem resurrectione completa est deuota fide ac deuotiōe colere: ut que resurrectionis etiā nostre quaz eadē die dñica futuram credimus: spe nobis certissima gaudere signet

mus. Hic autem que in nobis sequēdum monstram⁹ composus pasche decenouali circulo continet. Qui dudum quidem hoc est ipsis apostolorū temporibus seruari in ecclesia cepit: maxime Rhome et Egypti: ut supra iam diximus. Sed per industriā Eusebii quia beato martyre Pamphilo cognomen habet distinctus in ordinem compositus est: ⁊ quatenus per Alexandrie pontificem in singulis annis per omnes ecclesias mandari consueuerat: iam deinde cōgesta in ordine serie lune quartēdecime facillime posset ab omnibus sciri: cuius cōpotū paschalis Theophilus Alexandrie p̄sul in centum annorum tempore Theodosio imperatori composuit. Item successor eius Cirillus seriem nonaginta et quinque annorum in quinque decenoualibus circulis comprehendit. Post quem Dionysius eximius totidem alios ex ordine pari schemate subnexuit qui ad nostra usque tempora p̄tingebant. quibus termino appropinquantibus tanta hodie calculatorum exuberat copia ut etiam in nostris per Britanniaz ecclesiis plures sint qui mandatis memorie veteribus illis Egyptiorū argumentis facillime possint in quolibet spacio temporū paschales p̄terdere circulos etiāsi ad quingentos usque ad xxxij voluerint annos: quibus expletis omnia que ad solis ⁊ lune mensis ⁊ septimane cōsequentiā spectant eodē quo prius ordine currūt. Ideo autē circulos eosdem temporis instantiam vobis mittere curauimus. quia de ratione t̄m temporis paschalis instrui querentes ipsos vobis circulos pasche catholicos abūndare probastis. Verū his de pascha succincte: ut petistis: strictimque commemoratis tonsuram quoque: ⁊ pascha pariter vobis litteras fieri voluistis: hortor ut ecclesiasticam ⁊ christiane fidei cōgruam habere curatis. Et quidem scimus quia neque apostoli omnes vno eodemque sunt modo attonsi: neque nunc ecclesia catholica sicut vna fide: spe: et charitate in deum consentit: ita et iam vna atque indissimili totū p̄ orbē tōsure sibi forma congruit. Denique ut superiora id est patriarcharū tempora respiciamus Job exemplar patientie: dū ingruente tribulationum articulo caput torundi p̄baui. utique quia tempore felicitatis capillos

nutrire cōsueuerat. At Joseph et ipse casti-
tatis: humilitatis: pietatis ceterarūq; vir-
tutū executor ac doctor eximius cum ser-
uitio absoluendus attonsus esse legitur.
Patet pfecto quia tempore seruitutis in-
tōsis in carcere crinibus manere solebat.
Ecce vterq; vir dei diuersus ab altero vul-
tū habitūq; foris p̄mōstrabat: quoz tñ in-
cōscientia in parili stutū sibi gratia con-
cordabat. Neq; etsi p̄fiteri nobis liberum
est quia tonsure discrimen nō noceat q̄b;
pura in deum fides et charitas in primū
sincera est: maxime cum nunq; patrib; ca-
tholicis sicut de pasche: v̄l fidei diuersita-
te cōflictus: ita etiā de tonsure differentia
legat aliqua fuisse cōtrouersia. Inter oēs
tñ quas vel in ecclesia v̄l in vniuerso hoīz
genere reperimus tonsuras: nullam magis
sequendā nobis amplectendā iure dixerim
eam quā in capite suo gestabat ille cui se-
dñs cōfidenti ait. Tu es petrus et sup hāc
petrā edificabo ecclesiā meā: et porte infe-
ri non p̄ualebūt aduersus eam. et tibi da-
bo clauēs regni celoz. Nullam magis abo-
minandā detestandāq; merito cunctis si-
delib; crediderim ea quā habebat ille cui
gratias sanctis p̄s cōparari volenti dicit
idem Petrus. Pecunia tua tecū sit in pdi-
tione: quoniam donū dei existimasti pecu-
nia possideri. Non est tibi pars neq; sortis
in sermone hoc. Neq; p̄o ob id tñ in coro-
nā attondimur: quia Petrus ita attonsus
est: sed quia Petrus in memoriā domini-
ce passionis ita attōsus est: idcirco et nos
qui p̄ eandem passionē saluari desiderā-
mus: ipsius passionis signum cum illo in
vertice summa vīz corpis nostri parte ge-
stamus. Sic em̄ om̄is ecclesia que p̄ mor-
tem sui iustificatoꝝ ecclesia facta ē signū
sanctę crucis eius in frōte portare cōsue-
uit vt crebro vexilli hui; munimie a mali-
gnoz spiritūz defendat in cursib;: crebra
huius ammonitione doceat se quoq; car-
nem suam cuz vicij et cōcupiscentij cru-
cifigere debere. Ita etiā oportet eos qui
vel monachi votum: vel gradum clericā-
tus habentes: artioribus se necesse habēt
pro dño cōtinentie frenis astringere. For-
mā quoq; coronę quā ipse in passione spi-
neā portauit in capite: vt spinas ac tribu-
los petroz nostrorū portaret. id est exporta-

ret et auferret a nobis: suo quēq; in capite
p̄ tonsurā preferre. Ut se etiā irrisiones et
opprobria pro illo libent ac p̄mpte oīa suf-
ferre ip̄a etiā frōtis inspectione doceant:
vt coronā vite eterne quāz repromisit de-
us diligentib; se: se semp expectare: proq;
huius p̄ceptione et aduersa semū di et pro-
spera cōtemnere designēt. Cetera in tonsu-
ram eā quā magus frater habuisse Simo-
nē quis rogo fidelium nō statim cuz ip̄a ma-
gia p̄mo testet et merito exufflet aspectūq;
in frontē: siquidē sup̄ficie coronę videtur
speciē p̄ferre. Sed vbi ad ceruicem consi-
derando p̄uenieris decurtatā eā quāz te vi-
dere putas inuenias coronā. Ut merito
talē symoniacis et nō ch̄ianis habitū est
cōuenire cognoscas qui in presentī q̄dez
vita a deceptis hoīb; putabant digni per-
petue glia coronę. Sed in ea que hanc se-
quit vitam nō solū oī spe coronę priuati:
sed eterna insup sunt pena damnati. Neq;
p̄o me hec ita p̄secutūz estimes quasi eos
qui hanc tonsuram habent condemnā-
dos iudicem si fide et operibus vnitati ca-
tholice fauerint: imo cōfidenter profiteoz.
plurimos ex eis sc̄tōs ac deo dignos exti-
tisse. Ex quib; ē Adamnāz abbas et sacer-
dos Colūniensū egregius: qui cum lega-
tus sue genti ad Alfridūz regē missus: no-
strū q̄z monasteriūz videre voluisset: mirā-
q; in morib; ac verbis prudētiaz: humilita-
tē religionē ostenderet. Dixit ille iter alia
colloquens. Obsecro sancte frater qui ad
coronam te viteq; terminum tendere cre-
dis: q; contrario tue fidei habitu termina-
tam in capite coronę imaginē portes. Etsi
cōsortiū beati Petri queris: cur eius quez
ille anathematizauit tōsure imaginēz imi-
taris: et non potū ei; cū quo in eternū bea-
tus viuere cupis etiā nūc habitū te q̄ntūz
potes diligere monstras. Respondit ille.
Scias p̄ certo frat̄ mi dilecte: q̄a etsi Si-
monis tonsuraz ex cōsuetudine patrie habe-
am: simonachicā tñ p̄fidia tota mēte dete-
stor ac respuo. beatissimi autem apostoloꝝ
rū principis quantūz mea paruitas suf-
ficat vestigia sequi desidero. At ego. Cre-
do inquam vere q; ita sit sed tamē indicio
sit q; ea q; apostoli Petri sibi in abdito cor-
dis amplectimni siq; eius esse nostis etiā
in facie tenet. Namq; prudentiā tuā factū

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

lime dñi dicare eoz qđ apertius multo sit eius que in corde tuo abominat: cuiusq; horrendā faciem videre refugis habitum vultus a tuo vultu dō iam dicato separe: z contra eius quem apud deū habere patronū queris sicut facta vel monita cupi sequi. Sic etiam morem habitus te imitari condeceat. Hec tunc Adamnano dixi qui quidem quantum conspectis ecclesiarum nostraz statutis profecisset probavit. Cum reuersus ad Scotiā multas postea gentis eiusdem turbas ad catholicā tēporis paschalis obseruantia sua predicatōe correxit. Tamen etsi eos qui in Hu insula morabantur monachos quib; speciali rectoris iure preerat: necdum ad vitaz statuti melioris reducere valebat. Tōsurā quoq; si tamen sibi auctoritatis subesse emendare meminisset. Sed z nunc tuaz prudentiā rex amoneo vt ea que vnitati catholicę z apostolice ecclesie concinnant vna cū gente: cui ter rex regum z dominus domitorum prefecit: in omnibus seruare cōtendas. Sic em̄ fit vt post acceptaz temporalis regni potentiam: ipse beatissimus apostolorū princeps celestis quoq; regni tibi tuisq; cum ceteris electis libēs pādat introitum. Gratia te regis z in longiori tempore regnantē ad nostram omnīū pacē custodiat incolumē dilectissime in christo fili. Hec epistola cum p̄sente rege Flaiaz no: multisq; vir; doctoribus esset lecta ac diligenter ab his qui intelligere poterant in linguam eius ppriam interpretata. multum de eius exhortatiōe gauisus esse p̄hibetur: ita vt surgens de medio optimatū suorum confessu genua flecteret in terras deo gratias agens q; tale munusculum dē terra Anglor; meretur accipe. et quidem etātea noui inquit: quia hec erat vera pasche celebratio: sed intantum moderatorem huius temporis obseruandi cognosco vt parum mihi omnimodis videt de his antea intellexisse. Unde palam p̄fiteor: vobisq; qui assidetis p̄sentibus protestor: q; hoc obseruare tempus pasche cum vniuersa mea gente p̄petuo volo. Hęc accipere debere tonsurā quā plenā esse rationis audim; omnes qui in meo regno sunt clericos decerno. Hęc mora: que dixerat regia auctoritate p̄fecit. Statim nanq; ius

su publico mittebant ad transcribenduz: discendum: obseruandum per vniuersas Pictorum puincias circuli pasche decem noualis oblitteratis per omnia erroneis lxxiiij. annorum circulis. Attondebant omnes in coronaz ministri altaris ac monachi. Et quasi nouo se discipulatu beattissimi apostolorū p̄ncipis Petri subditā: eiusq; tutandaz patrociniū gens correcta gaudebat.

Ut Duenses monachi: cū subiectis sibi mōasterijs canonicuz p̄dicatē Egberechto celebrare pascha ceperūt.

Capitulū. XXIII

Ec multo post illi q; q; in sulā Hincolebāt monachi Scotie nati onis: cū his q; erāt subditi mōasterijs ad rituz pasche ac tonsure canonicū dño p̄curate p̄ducti sunt. Siq; dem anno ab incarnatione dñi. dccxxvj. q; Osredo occiso Loenredus gubernacula regni Flordanhimbrozū suscepit. Cum venisset ad eos ad Dyberniaz deo amabilis z cū oī honorificentia nominandus p̄ sacerdos Egberecht: cuius superi; memoriam sepius fecim;: honorifice ab eis z multo cū gaudio susceptus est: qui quoniam z doctor suauissimus: et eorum que agenda docebat erat executor deuotissimus libenter auditus ab vniuersis. Immutauit p̄s ac sedulis exhortationibus inueteratam illā traditionē parentū eoz: de q; applicū illū licet p̄ferre sermonē. Quē emulationē dei habebāt: sed non fm scientiaz. Catholicosq; illos atq; apostolico more celebrationē: vt diximus p̄cipue solēnitatis sub figura corone p̄petis agere p̄docuit. Quō mira diuine cōstat factū dispensatione pietatis. z qm̄ gens illā quam nouerat scientiam diuine cognitionis: libenter ac sine inuidia populis Anglor; cōmunicare curauit. Ip̄a q; postmodum p̄ gentem Anglor; in eis q; minus habuerat ad p̄fectā viuēdi normā pueniret. Sicut ecōtra Britones q; nolebāt Anglis quaz habebāt fidei christiane noticiā p̄dere credentib; iaz pplis Anglorum. et in regula fidei catholicorum per omnia instructis ipsi adhuc instructis ipsi adhuc inueterati et claudicantes a semitis suis et capita fieri sine corona p̄tēdūt: et solēnia

ebri sine ecclesia christi societate venerat
 Susceperunt autem Buenses monachi do-
 cente Egberecho ritus viuendi catholi-
 cos sub abbate Duum chado post annos
 circiter. lxxx. ex quo ad predicandum gē Ang-
 glorū Aidanū miserunt antistitem Wāsit
 aut vir dñi Egberecht annos. xij. in p̄sa
 ra insula quam ipse vel vt noua quadā re-
 lucente gratia ecclesiastice societatis r̄pac-
 chusto p̄secrauerat. Anno q̄n carnatiōis
 dñice. dccxxix. q̄ pascha dōmīcuz octauo
 Kal. Bāij die celebrabat cū missarū solē
 nia in memoriā dñice eiusdē resurrectiōis
 celebrassz. Eodē die r̄ ipse migravit ad do-
 minum ac gaudiuz summe festiuitatis qd̄
 cum fratribus quos ad vnitatis gratiam
 conuerterat inchoauit cū domino: r̄ apo-
 stolis ceteris q̄ celi ciuibz cōpleuit: imo ad
 ipm celebrare sine fine n̄ desinit. Mira at̄
 dñice dispēsatio puisionis erat q̄ venera-
 bilis vir nō solū in pascha trāsīuit de hoc
 mūdo ad patrē: verū etiā cū eo die ad pas-
 cha celebraret q̄ nunq̄p̄ in eis locis cele-
 brari solebat. Haudebāt aut̄ fres s̄ cogni-
 tiōe certa r̄ catholica t̄pis paschalis: leta-
 bant̄ de patrocīnio p̄gentis ad dñm patrē
 p̄quez fuerant correcti. Gratulabat̄ ille q̄
 eatenus in carne seruatus est: donec illuz
 in paschales diē suos auditores quē semp̄
 per ātea vitabāt suscipet. ac secū agere vi-
 deret. Sicq̄ cert̄ de illaz correctiōe reue-
 rendissim̄ pater exultauit vt videret dies
 dñi: vidit: r̄ gauisus est.

Quis sit in p̄nti status gentis Angloruz
 Britānie totius: cū recapitulatiōe chro-
 nica totius opis.

Capitulum. XXXIII.

Anno dñice incarnatiōis. dccxxv
 qui erat ān̄. vij. D̄strici regis For-
 dābimbroz q̄ Loenredo successe-
 rat: Uitred filius Egberechti rex
 Cātuariorū d̄funct̄ ē. ix. die Kal. Bāij. r̄
 regni qd̄ p̄. xxxiij. semis ānos tenebat fili-
 os tres Edilberechtū: Eadberechtū r̄ Al-
 dricuz reliq̄t heredes. Anno post quē pri-
 mo Tobias Torfensis ecclesie p̄sul d̄fun-
 ctus est vir: vt supra meminim̄ doctissi-
 mus. Erat em̄ discipulus beate memorie
 magistroruz Theodozi archiep̄i r̄ abbat̄
 Adriani. vñ vt dictū est cū eruditiōe litte-
 rarum vel ecclesiasticaz vel generalī ita

grēcā quoq̄ cū latīna didicit ligūā: vt eas
 notas et familiares sibi eas q̄ natiuitatē
 sue loq̄lā haberet. Sepult̄ s̄o est in porti-
 cu sc̄ti Pauli apli: quā intro ecclesiaz sancti
 Andree sibi ip̄i in locum sepulcri fecerat.
 Post quē ep̄atus officium Aldulf Berec-
 ualdo archiep̄o p̄secrāte suscepit. Anno
 dñice incarnatiōis. dccxxix. apparuerūt co-
 mete due circa solē: multū intuetibz terro-
 rem incutientes. Una q̄ppe sole: p̄cede-
 bat mane orientē: altera vespere sequēbat̄
 orientem: quasi orienti simul et occidenti
 dire cladi p̄sage: vt certē vna diei: altera
 noctis p̄currebat exortum: vt vtroq̄ tem-
 pore mala mortalibz imminere signaret̄.
 Portabat̄ aut̄ faciem ignis cōtra aq̄lonez
 q̄si ad accēdendū ad diē. Apparebat̄ q̄ mē-
 se ianuario r̄ duobz ferme septimāis p̄ma-
 nebāt. Quo t̄pe grauissima sara cenorū lu-
 es Gallias misera cede vastabat. r̄ ipsi nō
 mlto post in eadē puincia dignas sue p̄fi-
 die penas luebāt. Quo anno vir dñi Egb-
 berecht vt supra cōmemorauim̄: ip̄so die
 pasche migravit ad dñm: et mox pacto pa-
 scha hoc est septima iduum Bāiaruz die
 D̄stric rex Fordābimbroz vita decessit.
 Cum ergo regni qd̄ vndecim ānis guber-
 nasset successorē forte Leoluulfum decre-
 uissz fratrem illius qui ante se regnauerat
 Loenredi regis: cuius regni et p̄ncipia r̄ p̄-
 cessus tot a tātis redūdauere rerū aduer-
 santū motibz: vt quid de his scribi debe-
 at: queve habitura sint finē singula necdū
 scire valeat. Anno dñice incarnatiōis
 dccxxij. Berecuald archiep̄iscopus lōgo
 consumpt̄ etate defunct̄ est die iduum Ja-
 nuariarū q̄ sedit ānos. xxxvij. mēses. iij. di-
 es. xiiij. p̄ q̄ āno eodē fact̄ est archiep̄s vo-
 cabulo Tacuini s̄ puincia Merciorū cuz
 fuisset p̄byter in monasterio qd̄ vocatur
 Buidū. Cōsecrat̄ est aut̄ in Doruuer in
 ciuitate a viris venerabilibz Daniele Uē-
 tano r̄ Ingualdo Lugdonēsī r̄ Alduino
 Laidfeldensī r̄ Aldulfo D̄ofensī antisti-
 te die decima Junij mensis: Dominica:
 vir religiōe r̄ prudentia insignis: sacrisq̄
 lris nob̄līter instructus. Itaq̄ in p̄nti ec-
 clesiaz Cātuariorū Tacuini r̄ Aldulf ep̄i
 p̄sunt. Porro puincie orientaliū saxonuz
 Inguald ep̄iscop̄: puincie orientaliū An-
 glorum Alberc et Madulca ep̄i: puincie

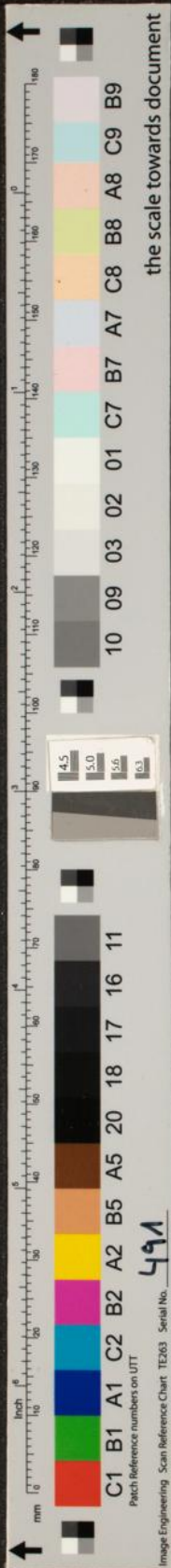
Ecclesiastice historie gentis Anglorū

occidentaliū saxonum Danielz Fortheri
episcopi: puicie Merciorū Alduini epis
scopus z eis populis qui vltra amnem sa
brinam ad occidentem habitāt Valuche
tot episcopus: puicie Duiciorū Ulfrid
episcop⁹ prouincie Lindissarorum. Lym
berech episcopus p̄est. Episcopatus Ue
cte insule ad Danielē p̄tinet episcopū Uē
te ciuitat⁹ puincie australiū saxonū iā aliz
quot annis absq; episcopo manens: mini
sterium sibi episcopale ab occidentaliū sa
xonum antistite querit. Eche omnes pro
uincie ceteraq; australes ad confinium vs
q; ad Dumbre fluminis cum suisq; regis
bus Merciorū regi Edilbalde subiecte s̄t
At p̄o prouincie Forðanhimbroz cui rex
Leoluulf preest quattuor nunc episcopi p̄
sulatum tenent. Ulfrid in Eboracensi ec
clesia. Ediluald in Lindissarnesi ecclesia
Acca in Dagustaldensi ecclesia Pectemi
nia que candida casa vocat: que nup mul
tiplicatis fidelium plebibus in sedem p̄o
tificatus addita ipsum p̄mum habet anti
stitem. Pictorū quoq; natio tempore hoc
z fedus pacis cum gente habet Anglorū:
et catholice pacis et veritatis cuz vnuer
sali ecclesia p̄ticeps existere gaudet. Sco
ti qui Britannia incolūt suis contenti fi
nibus: nil contra gētem Anglorū insidia
rū molunt aut fraudiū. Britōes quibus et
maxima ex parte domestico sibi odio gen
tem Anglorū: et totius catholice ecclie sta
tū pascha minus recto moribusq; impro
bis impugnent. tamen z diuina sibi z hu
mana prorsus resistere p̄tute in neutro cu
pitum possit obtinere p̄positū: quippe qui

quis ex parte sui sint viris nōnulla tamē
ex parte Anglorū seruitio mancipati q̄ ar
ridente pace ac serenitate tempoz plures
in gente Forðanhimbrozū taz nobiles q̄
p̄uati se suosq; libros deposit⁹ armis sas
tagunt: magis accepta tonsura monasteri
alibus ascribere votis: q̄ bellicis exercere
studijs. Que res quem sit habitura finem
posterior etas videbit. Sic est impresen
tiaz vniverse status Britaniē anno adue
tus Anglorū in Britannia circiter du cēte
simo octogesimo quinto. Dñice autē incar
nationis anno. dcccxxi. in cuius regno p̄
petuo exultet terra: et congratulante in fi
de eius Britaniā letent insule multe z cō
fiteant memoria sanctitatis eius. Uez ea
que tēpoz distinctiōe lati⁹ digesta sūt ob
memoriam cōseruādā breuit er recapitula
ri placuit. Anno igit aī incarnationē doz
minicā sexagesimo Sanius Julius cesar p̄
mus rhomanorū Britaniāz bello pulsauit
z vicit: nec nō tñ ibi regnuz potuit obtine
re. Anno ab incarnatōe dñi. xlyi. Claudi
us secundus rhomanorū Britaniā adies
plurimā insule partem in deditiōem acce
pit.

Libri ecclesiastice historie gentis An
glorū venerabilis Bede: Imp̄sis ac sum
ptibz circūspecti viri Joānis Rynman:
accurate reuisi Imp̄siq; in Imp̄iali oppi
do Dagenaw p̄ induitriū Henricū Bran
inibi incolā Finiūt feliciter Anno salut⁹
nostre. D. ccccc. xxi. prima die Mensis
Septembris.

tamē
q̄m
lures
es q̄
o la
steri
ccre
nem
esen
aduē
acēte
incar
gno p
ce in fi
e r cō
Acu ca
sūt ob
pimla
ē do
elap p
staut
orine
audi
aditē
a acce

tis An
ac lum
ymant
pali op
rici Hum
mo sim
e Dicit